

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA NA
KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA UWEKEZAJI WA MITAJI
YA UMMA (PIC) KWA
KIPINDI CHA KUENZIA FEBRUARI, 2019 HADI JANUARI, 2020**

*(Inatolewa chini ya Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni
za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016)*

JANUARI, 2020

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA	1
MAELEZO YA JUMLA	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Majukumu ya Kamati	1
1.2 Shughuli zilizotekelezwa	2
1.3 Muhtasari wa dosari zilizobainika katika uwekezaji wa Mitaji ya Umma	7
SEHEMU YA PILI	9
2.0 UCHAMBUZI WA UWEKEZAJI WA MITAJI YA UMMA NA MATOKEO YAKE	9
2.1 Maelezo ya Jumla kuhusu uchambuzi wa Taarifa ya Mwaka ya Msajili wa Hazina kuhusu uwekezaji katika Taasisi na Mashirika ya Umma kwa Mwaka wa Fedha unaoishia Juni, 2019	9
2.2 Uchambuzi wa Uwekezaji.....	21
2.2.1 Gharama Kubwa za Uendeshaji.....	24
2.2.2 Miradi kutokamilika kwa Wakati.....	28
2.2.3 Kupungua kwa Mtaji katika Taasisi za Umma	31
2.2.4 Kuongezeka kwa Madeni (Payables and Receivables) 35	
2.2.5 Kukosekana kwa Ufanisi katika Kampuni za Ubia	39
2.2.6 Sheria za Taasisi Kupitwa na Wakati.....	44
2.2.8 Watendaji wa Taasisi kukosa Mamlaka Kamili.....	48
2.2.9 Serikali kuchelewa kulipa madeni kwa Taasisi zake ..	50
2.2.10 Uwekezaji wa Serikali katika Kampuni ambazo ina Umiliki wa Asilimia Hamsini na Pungufu	53
2.2.11 Mafanikio ya Kamati.....	63
2.3 Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge	77
SEHEMU YA TATU	82
3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO	82
3.1 Maoni.....	82
3.2 Mapendekezo	84
3.2.1 Gharama Kubwa za Uendeshaji	85
3.2.2 Miradi Kutokamilika kwa Wakati	86

3.2.3 Kupungua kwa Mtaji katika Taasisi za Umma	86
3.2.4 Kuongezeka kwa Madeni.....	87
3.2.5 Kukosekana kwa Ufanisi katika Kampuni za Ubia	88
3.2.6 Sheria za Taasisi kupitwa na Wakati	89
3.2.7 Kukosekana kwa Miundombinu Muhimu katika Maeneo ya Miradi.....	90
3.2.8 Watendaji wa Taasisi kukosa Mamlaka Kamili.....	91
3.2.9 Taasisi za Serikali kutolipa madeni yake	92
SEHEMU YA NNE	94
4.0 HITIMISHO	94
4.1 Shukrani	94
4.2 Hoja	97

SEHEMU YA KWANZA

MAELEZO YA JUMLA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016, naomba kuwasilisha Taarifa ya mwaka ya shughuli zilizotekelezwa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma (PIC) kwa kipindi cha kuanzia Februari, 2019 hadi Januari, 2020 na kuliomba Bunge lako Tukufu kuipokea na kuijadili.

Mheshimiwa Spika, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma imetekeleza majukumu yake ya kufuatilia uwekezaji katika Mashirika na Taasisi za Umma na Makampuni ambayo Serikali ina hisa.

1.1 Majukumu ya Kamati

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 12 ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016, Kamati ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma ina majukumu yafuatayo: -

- a) Kuchambua na kubaini iwapo utekelezaji wa miradi ya uwekezaji wa umma una ufanisi na kuwa umezingatia taratibu na Sheria na miongozo mujarabu ya biashara; na
- b) Kuchambua na kujadili Taarifa ya Mwaka ya Msajili wa Hazina na Mashirika ya Umma na Kampuni ambazo Serikali ina hisa.

Mheshimiwa Spika, Katika kutekeleza majukumu yake ya kikanuni, Kamati pia imefanya kazi zake kwa kuzingatia miongozo mingine kama ifuatayo: -

- i) Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977;
- ii) Sheria ya Ununuzi wa Umma ya Mwaka 2011;
- iii) Sheria ya Fedha za Umma ya Mwaka 2001;
- iv) Sheria ya Msajili wa Hazina Sura ya 370;
- v) Sheria ya Mashirika ya Umma ya Mwaka 1992; na
- vi) Sheria ya Bajeti ya Mwaka 2015

1.2 Shughuli zilizotekelezwa

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Mwaka mmoja kuanzia Februari, 2019 hadi Januari, 2020, Kamati ilitekeleza majukumu yake kwa njia ya kufanya vikao

kwa kupokea, kuchambua na kujadili Taarifa za Taasisi na Mashirika ya Umma kuhusu uwekezaji unaotekelezwa na Taasisi hizo. Aidha, Kamati imefanya ziara katika baadhi ya Taasisi za Umma ili kujiridhisha iwapo uwekezaji unaofanywa na Taasisi hizo una tija. Vile vile, Kamati ilipatiwa semina za mafunzo kuhusu namna bora ya utekelezaji wa majukumu ya Kamati na mambo ya kuzingatia katika uchambuzi na ukaguzi wa miradi ya uwekezaji wa mitaji ya Umma. Ufafanuzi kuhusu shughuli hizo ni kama ifuatavyo: -

a) Kupokea, kuchambua na kujadili Taarifa ya Msajili wa Hazina kuhusu uwekezaji katika Taasisi na Mashirika ya Umma

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia Februari, 2019 hadi Januari, 2020, Kamati ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma ilipokea, ilichambua na ilijadili Taarifa za Msajili wa Hazina kuhusu uwekezaji katika Taasisi na Mashirika ya umma yapatayo Kumi na Nane (18). Orodha ya Taasisi hizo ni kama ifuatavyo: -

- i) Shirika la Masoko ya Kariakoo (KMC);
- ii) Shirika la Hifadhi ya Jamii (NSSF);

- iii) Mamlaka ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Jijini Tanga (Tanga Uwasa);
- iv) Shirika la Nyumbu;
- v) Mfuko wa Hifadhi ya Jamii kwa Watumishi wa Umma (PSSSF);
- vi) Shirika la Nyumba la Taifa (NHC);
- vii) Shirika la Hifadhi za Taifa Tanzania (TANAPA);
- viii) Shirika la Bima la Taifa (NIC);
- ix) Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC);
- x) Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania (TCAA);
- xi) Wakala wa barabara Tanzania (TANROADS);
- xii) Bodi ya Michezo ya Kubahatisha Tanzania (GBT);
- xiii) Kampuni ya Watumishi Housing (WHC);
- xiv) Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha (AICC);
- xv) Mamlaka ya Wanyama Pori Tanzania (TAWA);
- xvi) Shirika la Madini la Taifa (STAMICO);
- xvii) Mamlaka Majisafi na Usafi wa Mazingira Mbeya (Mbeya Uwasa);
- xviii) Benki Kuu ya Tanzania (BOT);

Pamoja na jukumu hilo la kupokea, kuchambua na kujadili Taarifa ya Msajili wa Hazina kuhusu uwekezaji katika Taasisi na Mashirika ya Umma, Kamati pia ilipata fursa ya kupokea Taarifa ya Uwekezaji uliofanywa na Serikali katika Kampuni ambazo ina umiliki wa Hisa Asilimia Hamsini na Pungufu.

Mheshimiwa Spika, Kwa namna ya kipekee Kamati inakushukuru kwa kuridhia maombi yetu na kutoa kibali ili Kamati iweze kuangalia ufanisi wa uwekezaji uliofanywa na Serikali katika Taasisi na Makampuni ambayo ina umiliki wa Hisa wa Asilimia Hamsini na Pungufu. Orodha ya Makampuni ambayo yalifika mbele ya kamati ni kama ifuatavyo-;

- i) Kiwanda cha Sukari cha Kilombero;
- ii) Kiwanda cha Mabati cha Aluminium Africa (ALAF);
- iii) Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA);
- iv) Benki ya NMB;
- v) Chinese Tanzania Joint Shipping Company Ltd;
- vi) Airtel Tanzania Ltd; na
- vii) Tazama Pipelines Ltd

b) Ziara za Ukaguzi wa Miradi ya Uwekezaji

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwezi Machi, 2019, Kamati ilifanya ziara za ukaguzi wa Miradi ya Uwekezaji inayotekelezwa na Taasisi na Mashirika ya umma yaliyopo katika Jiji la Dar es Salaam. Mantiki ya ukaguzi ni kuiwezesha Kamati kufanya tathmini ya ufanisi na tija ya uwekezaji unaofanywa na Taasisi hizo. Taasisi zilizotembelewa na kukaguliwa ni: -

- i) Shirika la Uzalishaji Mali JKT (SUMA JKT)
- ii) Shirika la Maendeleo ya Petroli Tanzania (TPDC)
- iii) Shirika la Ugavi wa Umeme (TANESCO)
- iv) Shirika la Reli Tanzania (TRC)
- v) Shirika la Mawasiliano Tanzania (TTCL)
- vi) Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania (TPA)
- vii) Mamlaka ya Dawa na Vifaa Tiba Tanzania (TMDA)

Aidha, miradi iliyotembelewa na Ufafanuzi wake inaonekana katika Kiambatisho Na. 01 cha Taarifa hii.

1.3 Muhtasari wa dosari zilizobainika katika uwekezaji wa Mitaji ya Umma

Mheshimiwa Spika, kabla ya kutoa maelezo ya kina kuhusu matokeo ya uchambuzi wa Taarifa za uwekezaji wa mitaji ya Umma, naomba kulidokeza Bunge lako tukufu kwa muhtasari dosari kuu zilizobainika katika utaratibu wa uwekezaji wa mitaji ya Umma. Dosari hizo ni: -

- i) Baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma kuwa na gharama kubwa za uendeshaji na kukiuka Sheria ya Fedha Na 16 ya 2015 Kifungu cha 46 (10) (A)(1) inayokataza kufanya matumizi yanayozidi Asilimia 60 ya mapato ghafi hali inayosababisha taasisi hizo kutobakiwa na ziada;
- ii) Baadhi ya Taasisi na Mashirika ya umma kukosa mtaji wa uendeshaji hali inayosababisha Taasisi hizo kushindwa kutekeleza majukumu yake ya msingi;
- iii) Baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma kukosa watendaji wenye mamlaka kamili kwa kuwa watendaji hao wamekuwa wakikaimu nafasi zao kwa muda mrefu;

- iv) Baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma yamekuwa na malimbikizo makubwa ya madeni kwa sababu ya kutolipa madeni hayo kwa wakati;
- v) Baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma yameshindwa kukamilisha miradi yake kwa wakati na kusababisha kuongezeka kwa gharama za miradi hiyo na kuiletea hasara Serikali.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA UWEKEZAJI WA MITAJI YA UMMA NA MATOKEO YAKE

2.1 Maelezo ya Jumla kuhusu uchambuzi wa Taarifa ya Mwaka ya Msajili wa Hazina kuhusu uwekezaji katika Taasisi na Mashirika ya Umma kwa Mwaka wa Fedha unaoishia Juni, 2019

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Uwekezaji wa Mitaji ya Umma ni jukumu la msingi la Kamati hii kwa mujibu wa Kanuni ya 12 ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016. Utekelezaji wa Jukumu hilo ni katika kuhakikisha kunakuwa na jicho la Bunge katika kuangalia Uwekezaji wa Mitaji ya Umma. Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977 Ibara 63 (2), imelipa Bunge mamlaka ya kuisimamia na kuishauri Serikali ya Jamhuri ya Muungano na vyombo vyake vyote katika masuala mbalimbali kwa niaba ya wananchi. Kwa upande wa usimamizi wa Mitaji ya Umma, madaraka hayo yamekasimiwa kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma.

Mheshimiwa Spika, Ufuatiliaji wa uwekezaji wa Mitaji ya Umma umekuwa ukifanyika kwa njia mbalimbali zikiwemo uchambuzi wa Taarifa za Uwekezaji na ziara za ukaguzi wa Miradi ya Uwekezaji. Katika kipindi cha Januari, 2019 hadi Januari, 2020, uchambuzi wa Taarifa za uwekezaji uliofanywa na Kamati ulibainisha kuwa, hadi kufikia tarehe 30 Juni 2019, Serikali ilifanya Uwekezaji katika jumla ya Taasisi, Mashirika ya Umma na Makampuni ambayo Serikali ina hisa Mia Mbili Sitini na Sita (266) za ndani ya nchi na Taasisi Kumi (10) za nje ya nchi.

Mheshimiwa Spika, Serikali imefanya uwekezaji wa ndani katika jumla ya Taasisi na Mashirika **229** ambapo ina umiliki wa Hisa Asilimia 100 na Taasisi **37** ambapo ina umiliki wa Hisa pungufu ya Asilimia 100 na kufanya jumla ya Taasisi na Mashirika **266**. Jumla ya thamani ya uwekezaji wa Serikali katika Taasisi na Mashirika hayo kwa mwaka wa fedha 2018/19 ulifikia **Shilingi 59,642,392,933,444.70**

Mchanganuo wa umiliki unaoneshwa katika Jedwali Namba 1.

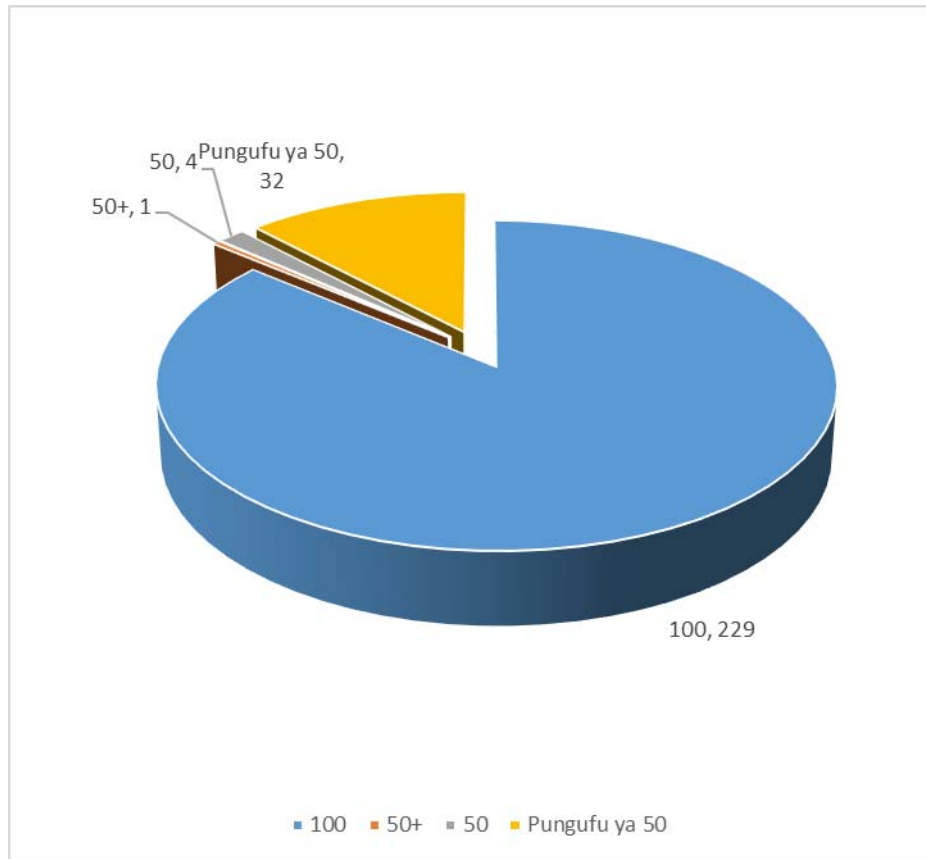
Jedwali Na. 1 Umiliki wa Hisa za Serikali

NA	KIASI CHA UMILIKI KATIKA ASILIMIA (%)	IDADI YA TAASISI
1.	100	229
2.	50+	1
3.	50	4
4.	Pungufu ya 50	32
5	JUMLA	266

Chanzo: Taarifa ya TR 2018/2019

Picha halisi ya mchanganuo uliopo kwenye Jedwali Na. 01 inaonekana kupitia Chati Duara Na. 01 ya Taarifa hii.

Chati Duara Na. 01: Picha halisi ya Mchanganuo wa umiliki wa Serikali katika Taasisi, Mashirika ya Umma na Kampuni ambazo Serikali ina hisa.

Mheshimiwa Spika, Taarifa ya Msajili wa Hazina imebainisha kuwa, mpaka kufikia tarehe 30 Juni, 2019, Serikali imefanya uwekezaji wa jumla ya **Shilingi 58,869,917,771,206.40** katika jumla ya Taasisi na Mashirika 230 ambayo Serikali ina umiliki wa kuanzia Asilimia 51 mpaka 100. Vile vile, Serikali imewekeza jumla

ya **Shilingi 772,475,162,238.27** katika Makampuni 36 ambayo umiliki wake wa hisa ni Asilimia 50 na pungufu.

Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Msajili wa Hazina ina jukumu la kukusanya mapato yasiyo ya kodi kutoka katika vyanzo mbalimbali kama Gawio kutoka katika Mashirika ya Umma na kampuni ambazo Serikali ina umiliki wa hisa chini ya Asilimia 51, Michango ya Asilimia 15 ya mapato ghafi kutoka katika Mashirika ya Umma yaliyoainishwa katika gazeti la Serikali kwa mujibu wa Sheria ya Fedha, Asilimia 28 ya Mfuko wa kusimamia Mawasiliano ya simu (TTMS), Asilimia 70 ya ziada kutoka katika Mashirika ya Umma na rejesho la Riba na Mikopo iliyotolewa na Serikali kwa Mashirika na Taasisi za Umma.

Hata hivyo, baadhi ya Taasisi hususan za Elimu, Mifuko ya Hifadhi ya jamii, Afya, Kilimo na Utafiti hazitowi Gawio wala Mchango wa Asilimia 15 katika Mfuko Mkuu wa Serikali. Kwa muktadha huo, Serikali haipimi manufaa ya uwekezaji wake katika Taasisi hizo kwa kuangalia fedha taslimu zinazopatikana, na badala yake hupima manufaa yake kwa kuangalia huduma mbalimbali zinazotolewa na Taasisi hizo kwa jamii.

Kamati imeangalia na kuchambua thamani ya uwekezaji uliofanywa na Serikali katika Taasisi na Mashirika ya Umma, pamoja na faida iliyopatikana ya uwekezaji huo (Return on Investment) kulingana na mchanganuo wa makundi makuu matatu ya Taasisi na Mashirika ya Umma na Makampuni ambayo Serikali ina hisa uliofanywa na Msajili wa Hazina.

Mheshimiwa Spika, Kundi la kwanza ni Taasisi na Mashirika ya Umma ambayo yanamilikiwa na Serikali kwa asilimia 100, yanafanya biashara na yanatakiwa kutoa gawio ambapo, hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, Serikali iliwekeza jumla ya **Shilingi 9,550,839,042,127/=** na kupata faida ya **Shilingi 688,834,076,897/=** kutokana na uwekezaji huo. Rejesho la Uwekezaji (Return on Investment) huo ni sawa na **Asilimia 7.21**.

Kundi la Pili ni Taasisi zisizofanya biashara na Mamlaka za Udhhibiti. Aidha, Taasisi hizi zinamilikiwa na Serikali kwa Asilimia 100 na zinatakiwa kuchangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali ambapo, hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, Serikali iliwekeza jumla ya **Shilingi 1,474,022,643,084/=** na kupata faida ya **Shilingi 117,521,657,270/=**. Faida

iliyopatikana kutokana na uwekezaji huo (Return on Investment) ni sawa na **Asilimia 7.97**.

Kwa ujumla, hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, uwekezaji uliofanywa na Serikali katika Taasisi na Mashirika ya Umma ambayo ina umiliki wa hisa Asilimia 100 na ambayo yanatakiwa kutoa gawio pamoja na kuchangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali ni **Shilingi 11,024,861,685,212/=** na faida iliyopatikana kutokana na uwekezaji huo ni **Shilingi 806,355,734,167/=** sawa rejesho (Return on Investment) la **Asilimia 7.31**.

Mheshimiwa Spika, kundi la tatu ni uwekezaji wa Serikali katika Taasisi ambazo ina umiliki wa hisa Asilimia 50 na pungufu. Kimsingi Taasisi hizi zinatakiwa kutoa gawio kwa Serikali kulingana na kiwango cha uwekezaji wa Serikali katika Taasisi hizo. Hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, Serikali iliwekeza jumla ya **Shilingi 696,302,589,025/=** na kupata faida (gawio) ya **Shilingi 46,226,706,531/=** sawa na **Asilimia 6.64** (Return on Investment).

Uwekezaji wa Jumla uliofanywa na Serikali kwa Taasisi zinazomilikiwa kwa asilimia 100 na zile zenye hisa asilimia 50 na pungufu na zinazotakiwa kutoa gawio na

kuchangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali ni jumla ya **Shilingi 11,721,164,274,237/=** na kupata faida ya **Shilingi 1,053,816,218,154/=**. Kiasi cha faida kilichoingia katika Mfuko Mkuu wa Serikali ni **Shilingi Trillioni 1.05** ambapo kati ya hizo, Ofisi ya Msajili wa Hazina ilikusanya jumla ya **Shilingi Bilioni 683.23** na kiasi kingine cha **Shilingi Bilioni 370.59** iliyotokana na tozo ambayo haikupitia kwa Msajili wa Hazina ilipelekwa moja kwa moja katika Mfuko Mkuu wa Serikali.

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi wa kina na kubaini kuwa, katika mapato yasiyo ya kodi yanayokusanywa na Serikali, Gawio linachangia asilimia kubwa ikilinganishwa na vyanzo vingine. Hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, Jumla ya **Shilingi Trillioni 1.05** zilikusanywa kutoka katika vyanzo mbalimbali. Aidha, Ofisi ya Msajili wa Hazina ilikusanya jumla ya **Shilingi Bilioni 683.23** ambapo, makusanyo yaliyotokana na Gawio yalikuwa ni **Shilingi Bilioni 402.66 (58.93%)**; Michango ya Asilimia 15 ya Mapato Ghafi ya Mashirika **Shilingi Bilioni 148.16 (21.69%)**; ziada na mapato mengineyo **Shilingi Bilioni 114.51 (16.76)**, Marejesho ya Mtambo wa TTMS **Shilingi Bilioni 16.61 (2.43%)**; na

Marejesho ya Mikopo na Riba **Shilingi Bilioni 1.29 (0.19%)**. Ni wazi kuwa Gawio limechangia Asilimia kubwa (58.93) ya mapato yote ikifuatiwa na Michango ya asilimia 15 ya Mapato Ghafi ya Mashirika. Hivyo basi, Kamati inaishauri Serikali kuendelea kuchukua hatua za makusudi ili kuboresha chanzo hiki muhimu cha mapato. Mchanganuo wa ulipaji wa Gawio na Mchango katika Mfuko Mkuu wa Serikali kwa Taasisi, Mashirika ya Umma na Makampuni ambayo Serikali ina hisa unaonekana katika Kiambatisho Namba 2 cha Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, Serikali pia imefanya uwekezaji katika Mashirika yaliyo nje ya Nchi. Uchambuzi wa Taarifa ya Msajili wa Hazina umeonesha kuwa, hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, thamani ya uwekezaji uliofanywa na Serikali katika Mashirika Kumi (10) yaliyopo nje ya Nchi umefikia jumla ya **Shilingi 681,387,087,130.29**. Orodha ya Taasisi hizo pamoja na umiliki wa Serikali unaonekana katika jedwali Namba 2.

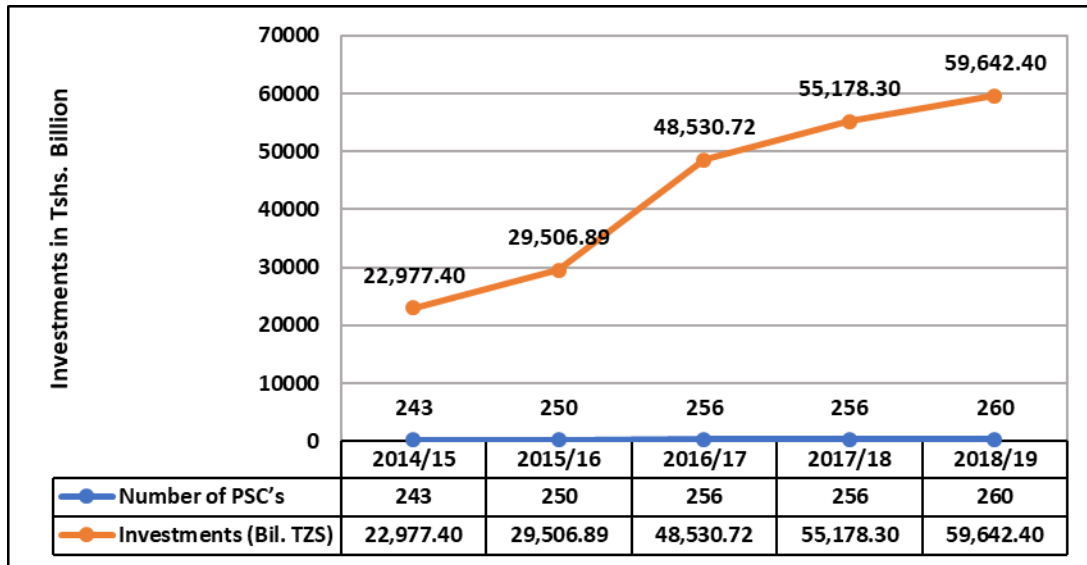
Jedwali Namba 2

NA.	JINA LA TAASISI	UMILIKI WA SERIKALI
1	African Development Bank (ADB)	0.76%
2	Shelter Afrique	0.52%
3	East African Development Bank (EADB)	24.98%
4	International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)	0.06%
5	International Development Association (IDA)	0.26%
6	International Finance Corporation (IFC)	0.04%
7	Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)	0.22%
8	PTA BANK (now Eastern and Southern African Trade and Development Bank (TDB))	8.36%
9	African Reinsurance Corporation (Africa Re)	0.80%
10	African Trade Insurance Agency (ATI)	8.37%

Chanzo: Taarifa ya TR 2018/19

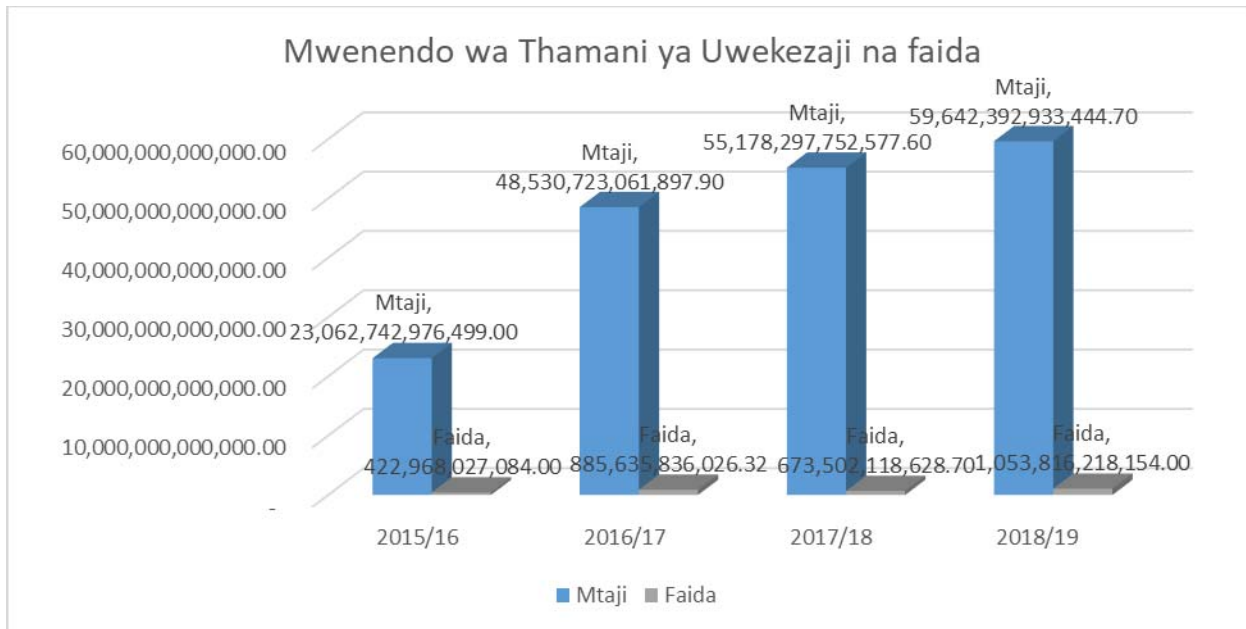
Mheshimiwa Spika, Uwekezaji wa Serikali katika Taasisi na Mashirika ya Umma umeongezeka kwa **Asilimia 8** kutoka **Shilingi 55,178,297,752,577.60** katika mwaka wa fedha ulioishia Tarehe 30 Juni, 2018 hadi kufikia **Shilingi 59,642,392,933,444.70** katika mwaka wa fedha ulioishia Tarehe 30 Juni, 2019. Aidha, Uwekezaji huo umefanyika kwa Taasisi 260 ambazo zimeandaa Taarifa za hesabu. Ongezeko la uwekezaji uliofanywa na Serikali umetokana na Sehemu kubwa ya Taasisi na Mashirika ya Umma kuwasilisha Taarifa za Hesabu zilizokaguliwa zinazotoa sura ya thamani halisi ya hisa na mitaji kwa sasa, Kuongezeka kwa hisa za baadhi ya Taasisi za kibiashara na mitaji ya baadhi ya Taasisi zisizo za kibiashara na ongezeko kubwa la fedha za hisa linalotokana na tathmini mpya ya hisa na mtaji. Uwekezaji wa Serikali umekuwa ukiongezeka mwaka hadi mwaka kwa wastani wa Asilimia 26. Mwenendo wa ukuaji wa uwekezaji kwa miaka Mitano umeoneshwa katika Chati Namba 1.

Mwenendo wa Ukuaji wa Uwekezaji wa Serikali

Aidha, mwenendo wa ukuaji wa uwekezaji wa mitaji na faida kwa miaka Minne umeoneshwa katika Mchoro (Graph) Namba 1.

Mchoro (Graph) Na. 01: Sura ya ongezeko la thamani ya uwekezaji na faida kwa mwaka 2015/16, 2016/17, 2017/18 na 2018/19

2.2 Uchambuzi wa Uwekezaji

Mheshimiwa Spika, Uwekezaji katika Mashirika na Taasisi za Umma ni uwekezaji au utumiaji wa rasilimali za Umma katika kujenga Miundombinu ya Msingi (Physical Infrastructure) kama vile Miundombinu ya Usafirishaji, Nishati, Maji, Umwagiliaji, Afya, Elimu n.k. ambapo ukamilikaji wake hugeuka kuwa Mtaji wa Serikali kwa Shirika au Taasisi itakayosimamia na kuendeleza Miundombinu hiyo. Hata hivyo, Kwa mujibu wa Kifungu

(2) cha Sheria ya Msajili wa Hazina Sura 370; Uwekezaji katika Mashirika ya Umma umetafsiriwa kuwa ni Mtaji wa Serikali katika Mashirika kwa njia ya Hisa, Mikopo, Fedha Taslim, Hati Fungani na Majengo yaliyowekwa moja kwa moja katika Shirika, Kampuni au Taasisi ya Umma.

Aidha, dhima ya Serikali kuwekeza katika Mashirika ya Umma ni kukuza Uchumi wa Nchi kwa madhumuni ya Kupata mapato kwa njia ya faida/gawio, kusogeza na kutoa huduma kwa urahisi kwa jamii na kuchochea maendeleo ya sekta mbalimbali za uchumi, kudhibiti utoaji wa huduma na kulinda maslahi ya jamii (Wazalishaji na Watumiaji) na kutengeneza ajira kwa wananchi.

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi wa kina wa Taarifa zilizowasilishwa za Taasisi na Mashirika ya Umma ili kubaini iwapo dhima ya Serikali kuwekeza katika Taasisi na Mashirika hayo inatimizwa ikiwa ni pamoja na kuangalia ufanisi na tija ya uwekezaji unaofanywa na Taasisi hizo. Katika uchambuzi wake, Kamati ilitumia njia zifuatazo: -

- i) Kupitia Taarifa za Uwekezaji na Utendaji wa Mashirika na Taasisi za umma zinazofanya uwekezaji wa mitaji ya Umma;
- ii) Kupitia Sheria zilizoanzisha Taasisi na Mashirika ya Umma ili kujiridhisha iwapo uwekezaji umezingatia Taratibu, Sheria na Miongozo mujarabu ya biashara;
- iii) Kupokea, kuchambua na kujadili Taarifa za Msajili wa Hazina kuhusu uchambuzi wa utendaji na uwekezaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma ili kupokea maoni ya Msimamizi wa Taasisi na Mashirika yanayofanya uwekezaji wa mitaji ya umma; na
- iv) Kufanya mahojiano na Wenyeviti wa Bodi na Menejimenti za Taasisi na Mashirika ya Umma.

Mheshimiwa Spika, kwa kutumia njia hizo, Kamati ilifuatilia uwekezaji huo wa mitaji ya umma kwa kufanya uchambuzi na kubaini mambo makuu yafuatayo: -

- i) Gharama kubwa za Uendeshaji;
- ii) Miradi kutokamilika kwa Wakati
- iii) Kupungua kwa Mtaji katika Taasisi za umma

- iv) Kuongezeka kwa madeni (Payables and Receivables)
- v) Kukosekana kwa ufanisi katika Kampuni za Ubia
- vi) Sheria za Taasisi Kupitwa na Wakati
- vii) Kukosekana kwa Miundombinu muhimu katika Maeneo ya Miradi
- viii) Watendaji wa Taasisi kukosa Mamlaka Kamili
- ix) Taasisi za Serikali kutolipa Madeni yake
- x) Uwekezaji wa Serikali katika Kampuni ambazo ina Umiliki wa Hisa Asilimia Hamsini na Pungufu
- xi) Mafanikio ya Kamati

2.2.1 Gharama Kubwa za Uendeshaji

Mheshimiwa Spika, moja ya dhumuni la Serikali la kufanya uwekezaji ni kukusanya mapato yasiyo ya kodi kwa njia ya faida na gawio. Hata hivyo, dhumuni hilo linashindwa kutekelezwa na baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma kutokana na Taasisi hizo kuwa na gharama kubwa za uendeshaji kinyume na Sheria ya Fedha Na 16 ya 2015 Kifungu cha 46 (10) (A)(1). Matumizi makubwa hasa yasiyoendana na jukumu la msingi yanasababisha Taasisi hizo kukosa faida na kushindwa kutoa gawio

na kuchangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali. Mfano wa Taasisi zilizobainika kuwa na matumizi makubwa ni NSSF, NHC, AICC na NIC.

Kamati imechambua kwa kina Taarifa ya Shirika la Taifa la Hifadhi ya Jamii (NSSF) na kubaini uwepo wa matumizi makubwa yasiyoendana na majukumu ya msingi ya Shirika. Katika kipindi cha mwaka 2017/18, kiasi cha **Shilingi Bilioni 148** sawa na **Asilimia 26.9** ya matumizi yote kilitumika katika gharama za uendeshaji. Kati ya kiasi hicho, kiasi cha **Shilingi Bilioni 136.78** sawa na **Asilimia 19.75** ya michango yote ya wanachama kwa mwaka kilitumika kwa ajili ya shughuli za kiutawala. Kiasi hiki ni kikubwa ikilinganishwa na ukomo wa **Asilimia 10** kama inavyoelekezwa na iliyokuwa Mdhimiti na msimamizi wa Mifuko ya Hifadhi ya Jamii (SSRA).

Vile vile, uchambuzi wa kina wa Taarifa ya Shirika la Nyumba la Taifa (NHC) umebainisha kuwa, mapato ya Shirika yamekuwa yakiongezeka au kupungua sambamba na matumizi ya Shirika. Hali hiyo inapunguza kiwango cha faida ya Shirika. Shirika linatakiwa kupunguza matumizi kwa kuwa iwapo

matumizi yatakuwa makubwa ikilinganishwa na mapato yanaweza kuhatarisha uendelevu wa Shirika. Katika mwaka wa fedha 2016/17, mapato ya Shirika yalikuwa ni **Shilingi Bilioni 154.225** wakati matumizi yakiwa ni **Shilingi Bilioni 122.693**. Aidha mapato ya Shirika kwa mwaka wa fedha 2016/17 yalipungua na kufikia **Shilingi Bilioni 116.076** wakati matumizi yakiwa ni **Shilingi Bilioni 83.214**. Uwiano wa matumizi kwa mapato kwa mwaka 2017/18 ni 1:0.82, ikimaanisha kuwa katika kila **Shilingi 1000** inayopatikana inatumika **Shilingi 820** hali inayopunguza faida ya Shirika.

Kituo cha Kimataifa cha Mikutano cha Arusha kimebainika pia kuwa na matumizi makubwa ambapo, baada ya uchambuzi wa kina, Kamati ilibaini ongezeko katika gharama za uendeshaji ambapo, katika mwaka 2016/17 gharama za uendeshaji zilikuwa ni **Shilingi Bilioni 13.4** na kuongezeka hadi kufikia **Shilingi Bilioni 14.3** mwaka 2017/18. Ongezeko la gharama za uendeshaji linaenda sambasamba na kushuka kwa mapato ambapo katika mwaka 2015/16 Taasisi ilipata hasara ya **Shilingi Milioni 469**. Mwenendo wa

utendaji wa taasisi unaonesha kuwa, AICC imekua ikitumia mapato yake ghafi kwa **Asilimia 93** hadi **Asilimia 103** ikimaanisha kukosekana kwa ufanisi wa kigezo cha Asilimia 50 kilichoweka na Msajili wa Hazina pamoja na kukiuka matakwa ya Sheria ya Fedha Na 16 ya 2015.

Pamoja na mambo mengine, Kamati pia ilifanya uchambuzi wa kina wa Taarifa ya Shirika la Bima la Taifa (NIC) na kubaini kuwa, matumizi ya Shirika (bila mishahara) kwa mwaka 2018/19 ni **Asilimia 59.3** ya mapato ghafi ambapo, mapato yalikuwa ni **Shilingi 42,095,000,000/=** ikilinganishwa na matumizi ya **Shilingi 33,537,000,000/=**. Kiwango hiko kimezidi kigezo cha ufanisi kilichowekwa na Msajili wa Hazina cha Asilimia 50. Hata hivyo, kama Shirika litaendelea kuongeza matumizi hayo, litakiuka matakwa ya Kifungu cha 46 (1) (A) cha Sheria ya Fedha Na. 16 ya mwaka 2015 inayoelekeza Mashirika kuwa na matumizi ya uendeshaji yasiyozidi asilimia 60

Kamati inaitaka Serikali kuendelea kuweka mkazo kwa Taasisi zake zote ili kuhakikisha matumizi ya uendeshaji hayazidi Asilimia 60 ya mapato ghafi ili Taasisi hizo ziweze kutengeneza faida sambasamba na kuongeza kiasi cha gawio kitakachokwenda katika Mfuko Mkuu wa Serikali.

2.2.2 Miradi kutokamilika kwa Wakati

Mheshimiwa Spika, baadhi ya Taasisi za Umma zimekumbwa na tatizo kubwa la kushindwa kukamilisha miradi yake kwa wakati uliopangwa hali inayochelewesha kupatikana kwa faida inayotokana na uwekezaji katika miradi hiyo na kukosekana kwa ufanisi na tija ya utekelezaji wa miradi hiyo. Kamati imebaini mapungufu hayo ilipochambua Taarifa za Uwekezaji wa Shirika la Taifa la Hifadhi ya Jamii (NSSF) na Shirika la Nyumba la Taifa (NHC).

Kwa upande wa Shirika la Taifa la Hifadhi ya Jamii, Kamati imebaini kuwa, Miradi yote inayotekelezwa na Shirika ilianzishwa kati ya mwaka 2012 hadi 2014. Hata hivyo, utekelezaji wake haujakamilika kwa

wakati kwa mujibu wa mikataba iliyoingiwa kati ya Shirika na wabia wengine. Kuchelewa huko kumepelekea kujitokeza kwa changamoto za kimkataba ikiwemo baadhi ya wakandarasi kushindwa kumudu kuendelea na utekelezaji wa mkataba.

Mheshimiwa Spika, katika mradi wa ujenzi ya barabara ya kuunganisha daraja la Nyerere na ile ya feri – kibada, matatizo kadhaa yamejitokeza ikiwemo mkandarasi kutokamilisha mradi kwa wakati. Mradi ulianza tarehe 26 Aprili, 2017 na ulitarajiwa kukamilika tarehe 25 Novemba, 2017. Hata hivyo, mpaka NSSF inakutana na Kamati pamoja na mkandarasi kuongezewa muda kwa awamu mbili mradi bado haujakamilika na malipo yaliyofanyika mpaka sasa ni **Shilingi Bilioni 13.07**. Tatizo kubwa lililopo ni mkandarasi kudai malipo ya kazi yaliyo nje ya mkataba bila idhini ya Shirika ambapo, madai yake yamefikia **Shilingi Bilioni 36** wakati Mkataba ni wa **Shilingi Bilioni 21.4**. Miradi mingine ya NSSF iliyosimama na kushindwa kukamilika kwa wakati ni Mradi wa Holiday Inn (Azania Building) ambao ulianza Mwezi Novemba,

2013 na ulitegemewa kukamilika Mwezi Novemba, 2017 Pamoja na Mradi wa Mji wa Kisasa wa Dege (Eco Village) ambao ulitakiwa kukamilika ndani ya Miaka Minne kuanzia Mwezi Januari, 2014 hadi Mwezi Disemba, 2017.

Mheshimiwa Spika, Shirika la Nyumba la Taifa ni Shirika la kimkakati katika kuhakikisha linafanya biashara pamoja na kutoa huduma ya nyumba za bei nafuu kwa wananchi wa Tanzania. Shirika hili limekuwa na mwenendo usioridhisha kutokana na miradi mingi inayotekelezwa kushindwa kukamilika kwa wakati. Kamati imebaini tatizo hili ambapo, kusua sua kwa miradi hiyo kunaliingizia Shirika gharama kwa kuwa lilishaingia mikataba na wakandarasi wanaotekeleza miradi hiyo. Uchambuzi umebainisha kwamba, utekelezaji wa Mradi wa 711 uliopo Kawe, Mradi wa Morocco square, Mradi wa Rejent Estate umesimama kwa muda mrefu sasa hali ambayo haitoi picha nzuri kwa utendaji wa Shirika.

Serikali inatakiwa kuhakikisha changamoto zote zilizopo katika miradi hiyo zinaondolewa haraka iwezekanavyo na miradi yote iliyosimama inakamilishwa ili tija ya uwekezaji huo ipatikane.

2.2.3Kupungua kwa Mtaji katika Taasisi za Umma

Mheshimiwa Spika, kamati inatambua dhamira njema ya Serikali ya kuwekeza katika Taasisi zake kwa kuzipatia Mtaji kwa kutoa Fedha katika mfuko Mkuu wa Serikali, kubadilisha deni kuwa mtaji na ufadhili wa miradi mbalimbali ambapo Serikali hutoa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya kimkakati kama ufungaji wa rada za kuongoza ndege, ununuzi wa ndege na ujenzi wa reli ya kiwango cha kimataifa (SGR) na baadae kuhamisha miradi hiyo kwenye Taasisi na Mashirika baada ya kukamilika. Kamati inaishauri Serikali kutumia Dhamira hiyo njema kwa Taasisi nyingine za Umma kama Shirika la Madini la Taifa (STAMICO) kwa kutaja baadhi ili kuziwezesha Taasisi hizo kutekeleza majukumu yake kikamilifu na kuzalisha mapato ya kutosha kwa ajili ya Taifa letu.

Mheshimiwa Spika, Shirika la Madini la Taifa limekumbwa na changamoto kubwa ya kiutendaji inayosababishwa na kukosekana kwa mtaji. Kukosekana kwa mtaji kumesababisha ongezeko la matumizi ya Shirika lisiloendana na mapato, Shirika kushindwa kulipa madeni yake na Shirika kushindwa kutekeleza miradi mbalimbali ya kimkakati.

Uchambuzi wa Taarifa za kifedha za Shirika umebainisha kuwa, Mtaji wa Shirika umekuwa ukipungua mwaka hadi mwaka ambapo, mwaka 2015/16, 2016/17 na 2017/18 mtaji wa Shirika ulikuwa ni **Shilingi 49,484,530,878.00, 38,423,563,000.00** na **33,369,201,000.00** mtawalia. Kupungua kwa mtaji ni kiashiria kibaya kwa uendelevu wa Shirika kwakuwa shirika limekabidhiwa miradi mingi mikubwa na ya kimkakati ambayo utekelezaji wake utafanikiwa ikiwa Shirika litakuwa na mtaji wa kutosha. Kamati inaendelea kuisisitiza Serikali kuongeza mtaji katika Shirika hili muhimu ili liweze kujiendesha kwa ufanisi Zaidi.

Kutokana na kupungua kwa Mtaji mwaka hadi mwaka, kumekuwa na ongezeko la matumizi ya Shirika yasiyoendana na mapato. Matumizi ya Shirika yamekuwa yakiongezeka kutoka **Shilingi Bilioni 9.05** mwaka 2016/17 hadi kufikia **Shilingi Bilioni 10.16** mwaka 2017/18 sawa na ongezeko la **Asilimia 12**. Ukuaji wa gharama za uendeshaji hauendani na ukuaji wa mapato ya Shirika ambapo, mapato ya Shirika yalishuka kutoka **Shilingi Bilioni 6.33** mwaka 2016/17 hadi kufikia **Shilingi Bilioni 2.01** mwaka 2017/18 sawa na pungufu ya **Asilimia 48**.

Katika kipindi cha miaka mitatu kiwango cha gharama kwa mapato kimekuwa kikubwa ambapo ni kati ya 101% na 206% ikiwa ni wastani wa 134%. Hali hii inadhihirisha kuwa utendaji wa Shirika hauzalishi mapato ya kutosheleza ambapo Shirika limekuwa likitumia wastani wa **Asilimia 134** ya mapato yake ghafi kwa ajili ya gharama za uendeshaji.

Athari nyingine ya kukosekana kwa Mtaji katika Shirika la Madini la Taifa ni Shirika kushindwa kulipa madeni yake. Katika uchambuzi wake, Kamati pia imepima uwezo wa Shirika kwa kuangalia kigezo cha ukwasi na endapo Shirika lina uwezo wa kulipa madeni yake. Imebainika kuwa, wakati mali za muda mfupi za Shirika zikiendelea kupungua, kiwango cha madeni ya muda mfupi kimekuwa kikiongezeka. Uwiano unaohitajika ni wa 2:1 lakini uwiano wa sasa wa Shirika katika kipindi cha miaka mitatu ni kati ya 0.091:1 na 1.26:1. Ikimaanisha kuwa, kwa kila Shilingi moja inayopatikana inatumika yote kulipa madeni. Endapo uwezo wa Shirika kulipa madeni yake utaendelea kupungua, Shirika litashindwa kushiriki kikamilifu katika utekelezaji wa majukumu yake ya msingi.

Pamoja na hayo, tatizo kubwa linalolikabili Shirika la Madini la Taifa ni kushindwa kutekeleza miradi yake. Shirika limepewa jukumu la kutekeleza miradi mbalimbali kama mradi wa Dhahabu wa Stamigold Biharamuro, Mradi wa ubia wa Tanzaniteone, Mradi wa Makaa ya mawe Kiwira, Mradi wa Dhahabu wa

Buckreef, Mradi wa Dhahabu wa buhemba, Mradi wa ununuzi wa Madini ya Bati na Mradi wa utafiti wa madini katika leseni zinazomilikiwa na Shirika. Miradi hiyo ni muhimu sana lakini imeshindwa kutekelezeka kwa ukamilifu wake kutokana na kukumbwa na changamoto mbalimbali pamoja na Shirika kukosa mtaji, Shirika kukosa uhalali wa kumiliki na kusimamia baadhi ya miradi kutokana na kutokamilika kwa uhamisho wa umiliki, Shirika kurithi madeni mengi kutoka katika miradi hiyo hali inayozorotesha utekelezaji wa miradi hiyo muhimu. Kamati inaendelea kuisisitiza Serikali kuondoa changamoto zilizobainika katika Shirika hili muhimu kama ilivyofanya katika Taasisi nyingine kama Kampuni ya Ndege Tanzania na nyinginezo ili uwekezaji wa Shirika uwe ni wenye ufanisi wa hali ya juu.

2.2.4 Kuongezeka kwa Madeni (Payables and Receivables)

Mheshimiwa Spika, uendeshaji mzuri wa Taasisi na Mashirika ya umma unapimwa pia kwa uwezo wa Taasisi hiyo kukusanya madeni inayodai

(receivables) na kulipa madeni inayodaiwa (payables). Kutofanya vizuri kwa kigezo hiko kwa kiasi kikubwa kunaweza kuondoa ufanisi wa kiutendaji. Katika uchambuzi wa Taarifa za Taasisi za umma zilizowasilishwa mbele ya Kamati imebainika kuwa, Taasisi nyingi zimekuwa na tatizo la kukosa mbinu mbadala na mikakati madhubuti ya ukusanyaji wa madeni (receivables) ili kuongeza mapato ya Serikali pamoja na kuwa na mlundikano wa madeni kutokana na kutolipa madeni inayodaiwa. Madeni hayo yamekuwa yakiongezeka mwaka hadi mwaka hali inayozorotesha utendaji wa Taasisi na Mashirika hayo. Mfano wa baadhi ya Taasisi zilizobainika kushindwa kulipa na kukusanya madeni yake ni KMC, NHC na TCAA.

Kamati ilifanya uchambuzi wa Taarifa ya Shirika la Masoko Kariakoo (KMC) na kubaini ongezeko la madeni ya kudai na kudaiwa. Katika eneo la madeni ya kudai (receivables), madeni yameongezeka kwa **Asilimia 36.2** kutoka **Shilingi Milioni 376.1** Mwaka wa fedha 2016/17 hadi kufikia

Shilingi Milioni 512.3 mwaka wa fedha 2017/18. Ongezeko la madeni hayo limetokana na kuongezeka kwa madeni ya biashara (trade receivables) kwa Asilimia 31.1 kutoka **Shilingi Milioni 362.8** mwaka 2016/17 hadi kufikia **Shilingi Milioni 475.8** mwaka 2017/18. Vile vile, madeni ya Shirika (payables) yamekuwa yakiongezeka kutokana na Shirika kushindwa kulipa madeni yake ambapo, madeni hayo yameongezeka kwa **Asilimia 17.4** kutoka **Shilingi Milioni 756.1** katika mwaka wa fedha 2016/17 hadi kufikia **Shilingi Milioni 888.5** mwaka wa fedha 2017/18.

Vile vile, uchambuzi wa Taarifa ya utendaji na uwekezaji wa Shirika la Nyumba la Taifa (NHC) umebainisha kuwa, kumekuwa na changamoto ya kuongezeka kwa madeni ya kudai (receivables) kwa asilimia Tisa kutoka **Shilingi Bilioni 27.604** Mwaka wa Fedha 2016/17 hadi **Shilingi bilioni 30.134** Mwaka wa Fedha 2017/18. Ukuaji wa madeni hayo unaathiri ukwasi wa Taasisi. Aidha, Shirika limekuwa likidaiwa kutoka kwa watoa huduma mbalimbali. Madeni hayo yanatokana na kodi (deferred tax) na

mikopo (Borrowings). Pamoja na kwamba madeni ya Shirika yamepungua kwa asilimia 9 kwa mwaka wa fedha 2017/18 ikilinganishwa na mwaka 2016/17, Shirika linatakiwa kuboresha ulipaji wake wa madeni ili kufikia uwiano elekezi wa 2:1 badala ya uwiano uliopo sasa wa 1.62:1

Changamoto ya kuongezeka kwa madeni imejitokeza pia katika Mamlaka ya Usimamizi wa Anga Tanzania (TCAA) ambapo, kwa kipindi cha miaka mitatu kumekuwa na kiasi kikubwa cha fedha ambazo Mamlaka haikuweza kukusanya mapato yake licha ya kuwa imetoa huduma. Katika mwaka wa fedha 2015/16 kiasi cha **Shilingi Bilioni 10.170** sawa na **Asilimia 18** ya mapato yote yaliyopaswa kukusanywa na Mamlaka hakikukusanywa; Mwaka 2016/17 kiasi cha **Shilingi Bilioni 14.928** sawa na **Asilimia 23** na mwaka 2017/18 kiasi cha **Shilingi Bilioni 19.777** sawa na **Asilimia 27** hakikukusanywa. Kwa upande mwingine, TCAA imekuwa ikidaiwa (trade payables) fedha nyingi ambapo, kwa mwaka wa fedha 2017/18 TCAA ilifunga hesabu zake ikiwa na

madeni ya **Shilingi Bilioni 7.847** ikiwa ni ongezeko la **asilimia 36** ikilinganishwa na deni la **Shilingi Bilioni 4.966** la mwaka 2016/17.

Kamati imeendelea kuisisitiza Serikali kuhakikisha Taasisi zake zote zinalipa madeni yake pamoja na kubuni mikakati madhubuti ya ukusanyaji wa mapato ili kuongeza mapato ya Taasisi hizo na kuweza kujiendesha kwa ufanisi.

2.2.5Kukosekana kwa Ufanisi katika Kampuni za Ubia

Mheshimiwa Spika, ili kuongeza mapato katika Taasisi na Mshirika ya Umma, kuna baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma yamepewa kibali cha kufanya uwekezaji kwa ubia na Kampuni nyingine ambazo si za Umma. Katika eneo hili, Kamati ilipata nafasi ya kuchambua Taarifa ya Msajili wa Hazina kuhusu ufanisi wa mitaji na hisa za Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) katika uwekezaji wake katika urushaji wa matangazo kidijitali katika Kampuni ya Star Media Tanzania Ltd. Katika uchambuzi uliofanywa na Kamati, imebainika

kuwa, utendaji wa Kampuni ya ubia hauna tija kwa Mbia mwenza TBC na Taifa kwa ujumla.

Kampuni ya Star Media Tanzania Ltd ni Kampuni ya ubia kati ya Shirika la Utangazaji Tanzania lenye umiliki wa **Asilimia 35** na Kampuni ya Star Communications Network Technology Co. Ltd ya Nchini China yenye umiliki wa **Asilimia 65**. Uchambuzi wa kina wa Taarifa zilizowasilishwa mbele ya Kamati na Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) kuhusu uwekezaji wake katika Kampuni ya Star Media Tanzania Ltd umebainisha mapungufu mbalimbali ambayo kimsingi yanatakiwa kufanyiwa kazi na Serikali kwa haraka zaidi ili Taifa linufaike na uwekezaji huo. Mapungufu yaliyobainika ni kama Kampuni ya Ubia kupata hasara mfululizo, Mtaji wa kampuni ya Ubia kupungua, Uwezo mdogo wa kampuni kulipa madeni.

Mheshimiwa Spika, baada ya uchambuzi wa Taarifa ya TBC, Kamati imebaini utendaji usioridhisha wa Kampuni ya Star Media Tanzania Ltd kwa kuwa imekuwa ikipata hasara tangu kuanzishwa kwake Mwaka 2009. Hadi kufikia

Tarehe 31 Desemba, 2018, Kampuni ilipata hasara ya kiasi cha **Dola za Kimarekani 3,743,803**. Kupatikana kwa hasara hiyo ya kila mwaka kumesababisha Kampuni kushindwa kulipa gawio kwa wanahisa wake. Aidha, Kampuni ya Ubia ilishindwa kutekeleza Mpango wa Biashara (Business Plan 2009 – 2014) ambao ulionesha kuwa Kampuni ingeanza kuzalisha faida na kutoa gawio kwa wanahisa wake ifikapo Mwaka 2014. Hata hivyo, Taarifa ya fedha ya Mwaka 2014 ilionesha hasara ya **Dola za Kimarekani Milioni 8,631,316** wakati Mwaka 2013 hasara ilikuwa **Dola za Kimarekani Milioni 626,080**.

Baada ya taarifa za fedha za Kampuni ya Ubia kwa Mwaka 2014 kuonesha hasara kubwa badala ya faida kama ilivyotarajiwa, Uongozi wa Shirika la Utangazaji Tanzania ulimtaka Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kufanya ukaguzi maalumu katika Hesabu za Star Media Tanzania Ltd. Mwezi Septemba, 2016 hadi Mwezi Novemba, 2017, CAG alikamilisha ukaguzi wa hesabu za Mwaka 2013 na 2014 pekee.

Aidha CAG alishindwa kukagua hesabu za Mwaka 2015 kutokana na kutopewa nyaraka. Kutokana na Ukaguzi huo, CAG aligundua **maeneo 34** yenye matatizo katika utendaji wa Kampuni ya Star Media Tanzania Ltd yakiwemo masuala ya kukiuka taratibu za fedha, Utawala Bora, kughushi nyaraka, ajira, uchukuaji wa mikopo pasipo kufuata taratibu na kutofuata taratibu za utunzaji wa daftari la mali za Kampuni. CAG aliagiza maeneo yote yaliyobainika kuwa na mapungufu yafanyiwe kazi kwa haraka ili kuondoa matatizo hayo lakini Menejimenti ya kampuni ya Ubia imeonesha kutokuwa na nia ya kutekeleza Mapendekezo ya CAG na Maazimio ya makubaliano katika MOU.

Vile vile, kutokana na utendaji usioridhisha wa kampuni ya star Media Tanzania Ltd, hadi kufikia Tarehe 1 Desemba, 2018, mtaji wa kampuni umepungua hadi kufikia **mtaji hasi** (negative equity) wa **Dola za Kimarekani Milioni 51.989** ikilinganishwa na mtaji wa **Dola za Kimarekani Milioni 238** uliowekezwa Mwaka 2009 wakati wa kuanzishwa kwa Kampuni hiyo.

Kamati pia imeangalia uwezo wa Kampuni ya ubia kulipa madeni yake. Uchambuzi umeonesha kuwa, kampuni haiwezi kulipa madeni yake kutokana na kuwa na madeni mengi ya muda mfupi ikilinganishwa na mali za muda mfupi. Hali hii imesababishwa na utendaji usioridhisha wa kampuni hiyo ya Ubia. Hata hivyo, pamoja na matatizo yote yaliyowasilishwa na Shirika la Utangazaji Tanzania kuhusu uwekezaji wake katika Kampuni ya ubia, Kamati haikupata fursa ya kukutana na mbia mwenza ambaye ni Kampuni ya Star Communications Network Technology Co. Ltd ili kwa pamoja kuangalia namna bora ya kuondoa changamoto zilizopo.

Mheshimiwa Spika, Mapungufu yote yalioainishwa katika ripoti ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kuhusu utendaji usioridhisha wa Kampuni ya ubia ni **kielelezo tosha kuwa Serikali** ina jukumu la kuingilia kati ili kupata suluhu la jambo hilo kwa haraka iwezekanavyo ili kulinda maslahi ya TBC na Taifa kwa ujumla. Vile vile, Serikali ifuatilie kwa ukaribu mwenendo wa Kampuni zote za Ubia

ambazo umiliki wake unahusisha Taasisi za Umma kwa ajili ya kudhibiti wawekezaji ambao hawatendi haki kwa wabia wenza hasa wenye hisa chache.

2.2.6 Sheria za Taasisi Kupitwa na Wakati

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi wa Taarifa za uwekezaji za Taasisi na Mashirika ya Umma, kamati imebani kuwa zipo Taasisi zina miradi na shughuli nyingi zenye fursa kubwa ya kuchangia katika uchumi na ustawi wa Taifa. Hata hivyo, Taasisi na Mashirika hayo yanashindwa kutekeleza majukumu yao kulingana na mazingira ya sasa ya kibiashara kutokana na Sheria zilizoanzisha Taasisi hizo kuwa ni za muda mrefu sana au Taasisi kukosa nguvu ya kisheria katika utekelezaji wa majukumu yake. Mfano wa baadhi ya Taasisi hizo ni Shirika la Masoko ya Kariakoo na Mamlaka ya Wanyamapori Tanzania (TAWA).

Katika kutekeleza majukumu yake ya kikanuni, kamati ilikutana na Shirika la Masoko ya Kariakoo na kubaini changamoto hiyo ya Sheria ambapo, Shirika lilianzishwa kwa mujibu wa Sheria ya Shirika la

Masoko ya kariakoo Na. 36 ya mwaka 1974 (The kariakoo Market Corporation Act, 1974). Aidha, mwaka 1985 Sheria ilifanyiwa marekebisho kupitia Sheria ya Kariakoo Market Corporation (Amendment) Act, 1985 ambapo umiliki wa Shirika uligawanywa kwa asilimia 51 (Halmashauri ya Jiji la Dar es Salaam) na Asilimia 49 zilibaki Serikali Kuu. Sheria ya Shirika la Masoko ya kariakoo ni ya muda mrefu sana hivyo kusababisha Shirika kushindwa kujikita kwenye biashara kulingana na mazingira ya kibiashara ya sasa.

Changamoto ya Sheria imejitokeza pia kwa Mamlaka ya Wanyamapori Tanzania. Taarifa ya Mamlaka imeeleza kuwa, katika utekelezaji wa shughuli zake, inakabiliwa na changamoto ya kukosekana kwa Sheria mahususi inayosimamia utekelezaji wa shughuli za Mamlaka ili iwe ni Mamlaka inayojitegemea na kuwa na nguvu ya Kiutendaji. Hali ilivyo sasa, TAWA imeanzishwa chini ya kifungu cha 8 cha Sheria ya Uhifadhi wa Wanyamapori ambapo, Kifungu cha 8 cha Sheria ya Wanyamapori kinamtaka Waziri mwenye

dhamana na masuala ya Wanyamapori kuanzisha Mamlaka inayojitegemea kwa ajili ya kusimamia shughuli za Wanyamapori. Majukumu yaliyopewa TAWA ni makubwa na nyeti hivyo kuna kila sababu ya Taasisi hii kuwa na Sheria mahususi na hivyo kuwa na nguvu ya kutekeleza majukumu yake.

Serikali inatakiwa kuliangalia suala hili kwa mapana yake na kuhakikisha Taasisi na Mashirika yote ambayo Sheria zake zimepitwa na wakati zinafanyiwa marekebisho ili Taasisi hizo ziweze kutekeleza majukumu yake kwa ukamilifu.

2.2.7Kukosekana kwa Miundombinu muhimu katika Maeneo ya Miradi

Mheshimiwa Spika, Taasisi na Mashirika ya Umma yamekuwa yakitekeleza majukumu mbalimbali kutokana na dhumuni la uanzishwaji wa Taasisi hizo. Zipo baadhi ya Taasisi za Umma ambazo jukumu lake ni kuwekeza katika ujenzi wa miradi mbalimbali kama nyumba za makazi na biashara. Uwekezaji huo unaendana sambamba na ujenzi wa miundombinu wezeshi katika maeneo ya miradi

kama maji, umeme na barabara. Hata hivyo, kumekuwa na changamoto ya kukosekana kwa miundombinu hiyo muhimu katika maeneo ya miradi inayotekelezwa na baadhi ya Taasisi kama NHC na Watumishi Housing.

Changamoto kubwa inayosababisha miradi mingi hasa ile ya nyumba za gharama nafuu inayotekelezwa na Shirika la Nyumba la Taifa kuwa na gharama kubwa ni kukosekana kwa miundombinu muhimu katika maeneo ya mradi. Shirika limekuwa likilazimika kuweka miundombinu ya barabara, umeme na maji hali inayoongeza gharama za uzalishaji na athari hiyo anakutana nayo mnunuzi wa mwisho. Aidha, ununuzi wa ardhi kwa gharama za juu kwa kiasi kikubwa umekuwa ukichangia katika ongezeko la gharama za mradi.

Changamoto hiyo imebainika pia katika Kampuni ya Watumishi Housing (WHC) ambapo, gharama za nyumba zinazouzwa na WHC zimekuwa haziendani na hali ya sasa ya soko hali inayosababisha nyumba hizo kushindwa kuuzika.

Mheshimiwa Spika, Kamati inashauri Serikali kushughulikia masuala yote ya kiseru kuhusu upelekaji wa miundombinu muhimu kufanyika kabla ya miradi kuanza ili kuleta unafuu wa bei za nyumba kwa mlaji wa mwisho na kupunguza mzigo wa gharama kwa Taasisi zinazohusika na miradi hiyo. Vile vile, Taasisi zinazohusika na ujenzi wa nyumba zifanye kazi kwa karibu na Mamlaka za Serikali zinazohusika na miundombinu ya Maji, Umeme na Barabara ili Mamlaka hizo zifanye uratibu wa miundombinu hiyo katika maeneo ya miradi badala ya kufanywa na Shirika la Nyumba na Kampuni ya Watumishi Housing kama ilivyo sasa.

2.2.8 Watendaji wa Taasisi kukosa Mamlaka Kamili

Mheshimiwa Spika, katika utendaji wa shughuli za kila siku za Taasisi za umma, mara nyingi maamuzi sahihi hufanywa na mtu mwenye mamlaka kamili. Utekelezaji wa majukumu ya Taasisi na Mashirika ya umma wenye ufanisi na weledi kwa kiasi kikubwa unategemea uwepo wa watumishi wenye mamlaka kamili ya kutekeleza majukumu hayo.

Mtumishi kutokuwa na mamlaka kamili katika nafasi yake kunachangia utendaji kazi usioridhisha, kutojiamini katika utoaji wa maamuzi na muda mwingine kufanya maamuzi yasiyo sahihi na kupunguza morali ya kazi. Kwa muktadha huo, kamati inashauri Serikali kupitia Bodi za Wakurugenzi za Taasisi zote zenye changamoto hii kuhakikisha watumishi ambao wanakaimu na wana uwezo mkubwa, sifa stahiki na weledi katika utendaji kazi wao wanathibitishwa katika nafasi zao ili waweze kuwa na mamlaka kamili badala ya kuwaacha wakikaimu kwa muda mrefu kama ilivyobainika katika Mamlaka ya Usafiri wa anga Tanzania (TCAA) na Wakala wa barabara Tanzania (TANROADS).

Baada ya uwasilishaji wa Taarifa ya Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania, Kamati imebaini uwepo wa watumishi wengi ambao wanakaimu nafasi walizonazo. Mara zote Kamati imekuwa ikitoa maelekezo kwa Bodi za Wakurugenzi kuondoa tatizo hilo. Tatizo hilo pia limejitokeza katika Wakala wa barabara Tanzania ambapo, kumekuwa na baadhi ya Mameneja wanaokaimu kwa Zaidi ya

miezi 30. Hali hiyo haileti afya kwa utendaji wa Taasisi.

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kuwa, baadhi ya Taasisi za Umma zimekuwa zikitumia kigezo cha Miundo ya Taasisi hizo kutokamilika kama sababu ya kukosekana kwa watumishi wenye mamlaka kamili. Hivyo basi, Kamati inaishauri Serikali kukamilisha mapitio ya miundo ya Taasisi ambayo ipo katika mchakato kwa haraka zaidi ili kuondoa tatizo lililopo. Aidha katika nafasi ambazo hazina mtendaji mwenye mamlaka kamili kwa sababu yoyote ile, Uongozi wa Taasisi za Umma uhakikishe unawakaimisha watendaji wenye uwezo na weledi ambapo ndani ya muda wa kisheria mtendaji huyo athibitishwe na kama hakidhi vigezo atolewe na kuwekwa mwenye vigezo stahiki.

2.2.9 Serikali kuchelewa kulipa madeni kwa Taasisi zake

Mheshimiwa Spika, imekuwa ni desturi kwa Serikali na Taasisi zake kutolipa madeni yanayotokana na kupata huduma kutoka katika Taasisi nyingine ya Serikali. Pamoja na jitihada kubwa zinazofanywa na

Ofisi ya Msajili wa Hazina za kuzikutanisha Taasisi na Mashirika ya Umma yanayodaiana kiasi kikubwa cha fedha kwa lengo la kuhamasisha makubaliano ya kulipa madeni hayo, bado kuna Taasisi ambazo zinadaiwa fedha nyingi na Taasisi nyingine za Umma.

Kamati imekuwa ikiishauri Serikali mara kwa mara kuhakikisha Taasisi zake zinalipa madeni yake baada ya kupata huduma kutoka Taasisi nyingine ili kuongeza ukwasi wa Taasisi hizo zilizotoa huduma. Mlundikano wa madeni kwa muda mrefu unasababisha madeni hayo kutolipika na Taasisi zinazodai kushindwa kutekeleza miradi yake ya uwekezaji kutokana na kukosekana kwa fedha. Mfano wa Taasisi ambazo zimekuwa zikidai fedha nyingi kutoka katika Taasisi nyingine za Umma ni Mbeya Uwasa na AICC

Mheshimiwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi wa Taarifa ya Kituo cha Mikutano cha Kimataifa Arusha (AICC) na kubaini changamoto kubwa ya wateja wao kushindwa kulipa madeni yao

yanayotokana na kupata huduma mbalimbali kama za mikutano, pango la nyumba na ofisi na huduma za afya. Tatizo hilo kwa kiasi fulani linapunguza mapato ya Taasisi na kukwamisha baadhi ya shughuli za Taasisi kutokana na kukosekana kwa fedha. Hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2018, malimbikizo ya madeni ya wateja mbalimbali waliopata huduma AICC ni **Shilingi Bilioni 6.7** ambapo kati ya hizo, **Shilingi Bilioni 3.6 (54%)** ni madeni ya Wizara na Taasisi za Serikali zilizopata huduma za mikutano, kodi ya pango la ofisi na nyumba na huduma za afya.

Kamati pia imebaini tatizo kubwa la kutolipwa madeni yake (Ankara za maji) kutoka katika Taasisi za Serikali ambazo zimekuwa zikipatiwa huduma na Mamlaka ya majisafi na Usafi wa Mazingira Jijini Mbeya (Mbeya uwasa). Uchambuzi umebainisha kuwa, hadi kufikia Juni, 2019, madeni ya wateja yalifikia jumla ya **Shilingi Bilioni 1.5** ambapo, wadaiwa sugu wa Mamlaka ni pamoja na Jeshi la Polisi **Milioni 640**, Jeshi la Magereza Mkoa **Milioni 598**, Chuo cha Magereza **Milioni 209**, Mkurugenzi wa Jiji **Milioni 131** na JWTZ **Milioni 30.7**.

kamati inaishauri Serikali kupitia kwa Msajili wa Hazina kuendelea kuzikutanisha Taasisi zote zinazodaiana ili kwa pamoja waweze kuondoa changamoto hizo na kuhakikisha madeni hayo yanalipwa kwakuwa kiasi cha fedha kinachodaiwa ni kikubwa hali inayopunguza mapato ya Taasisi na kusababisha Taasisi zishindwe kutekeleza miradi yake.

2.2.10 Uwekezaji wa Serikali katika Kampuni ambazo ina Umiliki wa Asilimia Hamsini na Pungufu

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya kipekee na kwa niaba ya Kamati, naomba kutoa shukrani za dhati kwako kwa kuona umuhimu wa Kamati hii kukutana na kushauriana na Taasisi ambazo Serikali ina umiliki wa hisa chache (Minority Share). Lengo la kukutana na Taasisi hizi ni kupokea Taarifa za uwekezaji ambao unafanywa na Serikali pamoja na changamoto wanazokabiliana nazo.

Jambo hili limekuwa la manufaa sana kwa Kamati kwa kuwa imepata wasaaa wa kuzifahamu kwa karibu Taasisi hizo.

Mheshimiwa Spika, katika kukutana na Taasisi hizi, Kamati imebaini kuwa zinakumbana na changamoto mbalimbali ambazo zinahitaji kupatiwa ufumbuzi ili kuongeza ufanisi katika uwekezaji. Baadhi ya changamoto hizo ni kama ifuatavyo: -

i) **Uchelewashaji wa Kurejesha Kodi ya Ongezeko la Thamani (VAT Refund)**

Mheshimiwa Spika, hii ni moja ya changamoto kubwa ambayo Kamati imekutana nayo kwa Makampuni na Taasisi binafsi ambazo zimekidhi vigezo vya kurejeshewa Kodi ya Ongezeko la Thamani (VAT Refund). Mamlaka ya mapato Tanzania (TRA) imekuwa hairejeshi kwa wakati malipo hayo, jambo ambalo linaathiri mtiririko wa fedha (Cash flows) wa Makampuni husika hali inayopunguza ufanisi. Mfano wa Kampuni zinazoidai Mamlaka ya Mapato Tanzania ni pamoja na Kampuni ya Mabati ya Aluminium Africa (ALAF) ambayo inaidai zaidi ya **Shilingi Bilioni 15** za Kitanzania.

ii) **Kuathirika kwa Soko la Wazalishaji wa Bidhaa Nchini**

Mheshimiwa Spika, kwa muda mrefu sasa kumekuwa na kilio cha wazalishaji wa bidhaa nchini kuharibiwa soko na uingizwaji kwa wingi wa bidhaa ambazo kwanza zinapatikana nchini, lakini pia bidhaa hizo hazina ubora (substandards) au zimezalishwa kwa ruzuku huko zitokako. Aidha, mwigo (counterfeits) wa bidhaa za Makampuni unaofanywa na wahalifu unaathiri soko kwa kiasi kikubwa jambo ambalo, hupelekea bidhaa zinazozalishwa nchini kukosa ushindani sokoni. Mfano wa Taasisi ambazo zimekumbwa na hali hii ni pamoja na Kampuni ya Mabati ya Aluminium Africa (ALAF) na Kampuni ya Sukari ya Kilombero.

Mheshimiwa Spika, uwepo wa mabati yasiyokidhi viwango na yale bandia umeathiri kwa kiasi kikubwa utendaji wa Kampuni ya ALAF ambayo inamilikiwa na Serikali kwa Asilimia 23.4. Vile vile, Kiwanda cha Sukari kilombero (ambacho Serikali ina umiliki wa hisa Asilimia 25) pamoja na viwanda vingine katika tasnia hii, vimekuwa wahanga kutokana na sukari iliyozalishwa kwa Ruzuku, isiyokuwa na viwango na sukari bandia kuingizwa nchini. Kamati inaishauri serikali kupitia

mamlaka zinazohusika, kuhakikisha inadhibiti uhalifu huo ili kuwezesha makampuni yetu kushindana kwenye uwanja ulio sawa.

iii) **Taasisi kutolipwa madeni yake (Overdue payments)**

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kuwa kuna Taasisi ambazo ufanisi wake umeshuka kutokana na kutolipwa madeni yake kwa wakati. Hali hii imejitokeza zaidi kwenye Taasisi zinazofanya biashara na Serikali kupitia Mashirika yake. Hali hii inaathiri kwa kiwango kikubwa mtiririko wa fedha katika Kampuni na Mashirika ambayo yanafanya biashara. Mfano wa Taasisi zinazoidai Serikali ni TAZARA na ALAF. Kampuni ya Mabati ya Aluminium Africa (ALAF) inaidai Wakala wa Ujenzi (TBA) kiasi cha **Shilingi Bilioni 3.94** kwa biashara iliyofanyika Mwaka 2017.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaishauri Serikali kupitia Msajili wa Hazina kuweka utaratibu wa kuzihimiza Taasisi za Serikali ambazo zinadaiwa kulipa madeni yake ili kuziwezesha kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi na kuleta mchango kwenye uchumi kama ilivyokusudiwa.

iv) **Changamoto za Kisheria**

Mheshimiwa Spika, Kamati pia imebaini kuwa Sheria nyingi zilizoanzisha Makampuni ni aidha zimepitwa na wakati au zinakinzana katika hatua fulani za utekelezaji wa majukumu katika uwekezaji. Hali hii inapunguza ufanisi kwani utekelezaji wa baadhi ya majukumu unakuwa mgumu. Mfano wa Taasisi ambazo zina changamoto za Kisheria ni Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA) ambayo ina Sheria ya muda mrefu na hivyo kuonekana kupitwa na wakati na kuhitaji maboresho ili kuendana na mazingira ya sasa.

Kamati inaishauri Serikali kupitia Mamlaka husika, kuhakikisha kuwa mchakato wa kufanya maboresho ya Sheria za Taasisi zote zinazohitaji maboresho unaharakishwa ili kuondoa vikwazo vinavyosababishwa na mapungufu ya kisheria na kuongeza ufanisi katika uwekezaji.

v) **Baadhi ya Taasisi Kujiendesha kwa Hasara**

Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana na Taasisi kadhaa ambazo zinajiendesha kwa hasara. Hali hii imechangiwa na sababu mbalimbali zikiwemo za

Upungufu wa mitaji, Uchakavu wa vitendea kazi, kutokuwa na vitendea kazi vya kutosha, upungufu wa wataalamu, madeni makubwa na ya muda mrefu. Mfano wa Kampuni zenye tatizo hili ni TAZARA na Airtel.

Mheshimiwa Spika, moja ya Taasisi ambazo zinajiendesha kwa hasara ni Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA) ambayo inajiendesha kwa hasara kwa miaka mitatu mfululizo yaani kuanzia Mwaka 2015/2016 hadi mwaka 2017/2018. Hali hii imesababishwa kwa kiasi kikubwa kuongezeka kwa gharama za uendeshaji (operational costs) ambapo gharama za uendeshaji zinazidi mapato ya TAZARA. Mapato ya TAZARA yameendelea kushuka kutokana na kushuka kwa ufanisi wa reli, miundombinu chakavu, upungufu wa mtaji, madeni (payables) makubwa ya hadi **Shilingi Bilioni 225** na inadai (receivables) Taasisi mbalimbali kiasi cha **Shilingi Bilioni 7.3**. Hali hii imefanya Shirika kushindwa kujiendesha na hivyo kusababisha hasara kwa muda mrefu sasa.

Mheshimiwa Spika, tangu Serikali ya Awamu ya Tano ya Mheshimiwa Dkt. John Pombe Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuingia madarakani,

ufuatiliaji wa Taasisi ambazo Serikali ina hisa chache umeimarishwa kwa kiwango kikubwa, ikiwa ni pamoja na kufuatilia uendeshwaji wake (performance) kupitia Mikataba ya ubia (shareholders' agreements), Mikataba ya huduma za kimenejimenti na kuimarisha Bodi za Wakurugenzi kwa kuteua wakurugenzi wapya wenye weledi na ujuzi stahiki (relevant skills). Hadi kufikia Juni, 2019 Serikali ilikuwa imeteua wakurugenzi wa Bodi wapya 31 katika Kampuni ambazo Serikali ina hisa chache.

Hali hii imedhihirika kwa kuangalia Taarifa ya fedha ya Kampuni ya simu ya Airtel ambayo kwa miaka mingi imekuwa ikiendeshwa kwa hasara. Tathmini ya miaka mitatu iliyopita imeonesha kwamba, Shirika limetoka kutengeneza hasara ya **Shilingi Bilioni 109** Mwaka 2017 hadi kufikia hasara ya **Shilingi Bilioni 36.81** Mwaka 2018 kwa hesabu zilizokaguliwa ikiwa hasara imepungua kwa **Asilimia 199%**.

Mheshimiwa Spika, hadi sasa, Kampuni hii imebadilika kabisa kutoka kutengeneza hasara mpaka kutengeneza faida ya **Shilingi Bilioni 22.7**, kufikia Mwaka 2019 kwa hesabu ambazo hazijakaguliwa (unaudited financials).

Mheshimiwa Spika, Matokeo haya yameonesha kuwa, kuna ufanisi katika juhudi za Serikali za kufuatilia kwa ukaribu utendaji wa Taasisi ambazo Serikali ina hisa chache. Hivyo basi, Kamati inaishauri Serikali kutumia njia hiyo hiyo kufuatilia kwa karibu Taasisi zote ambazo zinajiendesha kwa hasara na zile ambazo hazijaonesha tija katika uwekezaji wake ili kubadilisha kabisa dhana ya *'business as usual'* na badala yake zibadilike na kuleta matokeo chanya ya uwekezaji ili kuiunga mkono Serikali ya Awamu ya Tano ambayo inaamini katika kuipeleka Tanzania kwenye uchumi wa kati kupitia Viwanda.

vi) Upanuzi wa Miradi ya Uwekezaji

Mheshimiwa Spika, Kamati imekutana na Taasisi ambazo zina uhitaji mkubwa wa kupanua miradi yake ili kukidhi mahitaji ya soko na kuongeza tija kwa wanahisa na jamii inayozizunguka.

Mheshimiwa Spika, Kampuni ya Sukari ya Kilombero (KSC) ambayo Serikali ina **hisa 25%**, inalenga kupanua kiwanda ili kuongeza uwezo wa uzalishaji na tija.

Gharama za mradi huu ni **Shilingi Bilioni 495** za ki Tanzania. Upanuzi wa kiwanda umekuja baada ya kuonekana kuna uhitaji mkubwa wa sukari nchini ambapo soko la ndani halijawahi kujitosheleza. Mradi ukifanikiwa kukamilika utakuwa wa manufaa makubwa kwa wananchi wanaozunguka maeneo ya kiwanda ambao ni wakulima wadogo (out growers) wanaotegemea kuuza zao la muwa kwenye kiwanda hiki.

Mheshimiwa Spika, wakulima watakaonufaika na mradi huu wanategemewa kufika **wakulima 14,000 hadi 16,000** ifikapo 2027/2028. Idadi hii ni mara mbili ya idadi ya sasa ya **wakulima 8,000** ambapo inatarajiwa kuwa, pato lao litaongezeka toka **shilingi bilioni 63** hadi **shilingi bilioni 300** ifikapo 2028. Aidha, mradi huu ukikamilika utapunguza kwa kiasi kikubwa uingizwaji wa sukari nchini na kuokoa fedha za kigeni kiasi cha **Shilingi bilioni 170** ambazo zingetumika kuingiza sukari nchini. Mchango wa Kampuni kwenye uchumi unategemewa kuongezeka kutoka **Shilingi bilioni 340** hadi **Shilingi bilioni 750** kwa mwaka iwapo upanuzi huu utafanyika.

Mheshimiwa Spika, Kamati baada ya kupitia taarifa hii, inashawishika kuishauri Serikali ambayo ni mwanahisa kuchukua hatua za makusudi za kufanya tathmini ya mradi huu na iwapo itajiridhisha na tija itakayopatikana, iruhusu upanuzi na utekelezaji wa mradi huu kuanza mara moja kama inavyotarajiwa.

Mheshimiwa Spika, pamoja na changamoto nyingi zinazozikabili Taasisi hizi, bado kuna Taasisi ambazo zimefanya vizuri kwa maana ya kukua kwa kiwango cha kuridhisha na hata kuweza kutoa gawio kwa wanahisa. Katika kundi la Taasisi ambazo Serikali ina hisa chache, na ambazo Kamati imekutana nazo, Kampuni zifuatazo zimeweza kutoa gawio kwa Serikali: - Kampuni ya Mabati ya Aluminium Africa (ALAF), Benki ya NMB, Kiwanda cha Sukari Kilombero (KSC), Kampuni ya Simu ya Airtel na Bomba la Mafuta la TAZAMA. Kamati inatoa rai kwa Taasisi nyingine kujiwekea mikakati ya kimageuzi (Turn Around Strategy) ili kuzihuisha Taasisi hizo na kuongeza tija katika uwekezaji.

2.2.11 Mafanikio ya Kamati

Mheshimiwa Spika, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma ni Kamati mpya katika Bunge la Kumi na moja. Hata hivyo, Kamati hii ni jicho la Bunge katika kuangalia Uwekezaji wa Mitaji ya Umma kwa mujibu wa Kanuni ya 12 ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari, 2016. Aidha, Taarifa hii ni ya mwisho kuwasilishwa katika Bunge lako Tukufu la Kumi na Moja.

Hivyo basi, napenda kutumia fursa hii kukushukuru kwa kuipa nafasi Kamati hii kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi na kuleta tija kwa Taifa. Vile vile, Naishukuru Serikali kupitia Msajili wa Hazina kwa kuyafanyia kazi mapendekezo yaliyotolewa na Kamati hii kwa ajili ya kuboresha utendaji kazi wa Taasisi na Mashirika ya Umma kwa manufaa ya Taifa kwa ujumla.

Katika utekelezaji wa majukumu yake tangu kuundwa kwa Kamati hii, changamoto nyingi za kiutendaji zilibainika na mafanikio mbalimbali yamepatikana. Baadhi ya changamoto zilizobainika

wakati kamati hii inaanza kukutana na Taasisi na Mashirika ya Umma Januari, 2016 ambazo kwa kiasi kikubwa zimefanyiwa kazi na Serikali ni kama ifuatavyo;-

a. Utoaji wa Gawio na Uchangiaji katika Mfuko Mkuu wa Serikali

Mheshimiwa Spika, kabla ya kuundwa kwa Kamati ya Uwekezaji wa Mitaji ya umma, Taasisi na Mashirika mengi ya Umma yalikuwa hayaoni umuhimu wa kulipa gawio kwa wanahisa wake pamoja na kuchangia Asilimia 15 ya mapato ghafi katika Mfuko Mkuu wa Serikali licha ya kuwa ni takwa la kisheria. Hali hiyo iliikosesha Serikali mapato mengi. Hata hivyo, Kamati ilisimamia kikamilifu suala hilo na kuzitaka Taasisi zote zinazotakiwa kutoa gawio na kuchangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali kutekeleza jukumu hilo. Kufuatia juhudi hizo, katika mwaka wa fedha 2018/19 Serikali ilipokea gawio la **Shilingi 1,053,816,218,154** ikilinganishwa na gawio la **Shilingi 422,968,027,083.68** lililipokelewa katika

mwaka wa fedha 2015/2016 sawa na Ongezeko la **Asilimia 149** ndani ya Miaka Minne.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaunga mkono maelekezo ya Mheshimiwa Raisi Dkt. John Pombe Joseph Magufuli ya kuzitaka Taasisi zote kuhakikisha zinatoa gawio Serikalini na kwa Uongozi wa Taasisi ambao utashindwa kutekeleza maelekezo hayo kuachia madaraka waliyonayo. Kwa maelekezo hayo, Kamati inaona ni muda sasa wa Serikali kutunga Sheria na Kanuni zitakazo walazimisha Viongozi wote wa Taasisi kulipa gawio Serikalini na endapo zitashindwa kutekeleza takwa hilo, Sheria ichukue mkondo wake.

b. Upungufu wa Mtaji

Mheshimiwa Spika, katika utendaji wake, Kamati ilikutana na changamoto ya baadhi ya Taasisi za Umma kuwa na upungufu wa mtaji wa uendeshaji hali iliyosababishwa na Serikali kushindwa kutekeleza wajibu wake wa kupeleka mtaji kama ilivyoahidi wakati wa uanzishwa wa

Taasisi hizo. Kukosekana kwa mtaji kulisababisha Taasisi hizo kushindwa kutekeleza majukumu yake ya msingi kwa ufanisi na kutoleta tija inayotarajiwa. Kamati iliitaka Serikali kupeleka mtaji katika Taasisi hizo na pendekezo hilo kwa kiasi fulani lilitokelezwa kwa Serikali kupeleka mtaji katika baadhi ya Taasisi hivyo Kamati inasisitiza pendekezo hilo litekelezwe kwa ukamilifu wake.

c. Utegemezi Mkubwa wa Ruzuku ya Serikali

Mheshimiwa Spika, huko nyuma, Taasisi nyingi za Umma zilikuwa hazina mbinu mbada ya kutafuta mapato na badala yake zilikuwa zikisubiri kuletewa Ruzuku ya Serikali hali iliyokuwa ikiongeza mzigo Serikalini na kusababisha miradi mikubwa ya kimkakati na ya kitaifa kushindwa kutekeleza kutokana na fedha nyingi kupelekwa katika Taasisi za Umma kwa ajili ya matumizi ya kawaida. Kamati haikuridhishwa na suala hilo hivyo, ilizitaka Taasisi zote za Umma kutumia vyema rasilimali walizonazo na kubuni mikakati madhubuti ya utafutaji wa mapato bila ya

kuathiri majukumu ya msingi ya Taasisi hizo. Kutokana na pendekezo hilo, Serikali kupitia Msajili wa Hazina imekuwa ikifuatilia utendaji wa Taasisi hizo kwa kuidhinisha nyaraka mbalimbali kama mpango mkakati na kuhakikisha Taasisi zote zinajiendesha bila ya kutegemea Ruzuku ya Serikali.

d. Kuchelewa kwa uteuzi wa Bodi za wakurugenzi

Mheshimiwa Spika, wakati Kamati hii inaanza kutekeleza majukumu yake Mwaka 2016, ilikutana na Taasisi nyingi ambazo hazikuwa na Bodi za Wakurugenzi. Taasisi nyingi zilikuwa zikikaa muda mrefu hadi kufikia Miaka Miwili bila ya Bodi za Wakurugenzi hali iliyosababisha Taasisi hizo kuwa na utendaji usioridhisha kutokana na kutokuwa na msimamizi kwa niaba ya Serikali na kukosekana kwa chombo cha kufanya maamuzi. Baada ya Kamati kulitilia mkazo suala hili, Serikali imefanya uteuzi wa Bodi nyingi za Wakurugezi. Vile vile, Ofisi ya Msajili wa Hazina imekuwa ikihifadhi Taarifa za uteuzi wa Bodi na

taarifa muhimu kuhusu Wajumbe wa Bodi pamoja na kuzikumbusha Wizara mama kuhusu uteuzi wa Bodi mpya Miezi Sita kabla ya Bodi iliyopo kumaliza muda wake.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapenda kumshukuru na kumpongeza Mhe. Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kufanya uteuzi wa Wenyeviti wa Bodi mbalimbali na kuhakikisha Taasisi za Umma zinakuwa na usimamizi madhubuti ambapo hali ilivyo sasa, Taasisi na Mashirika 176 yana Bodi za Wakurugenzi zilizo hai wakati Mashirika 56 Bodi zake za Wakurugenzi zimemaliza muda wake na taratibu za uteuzi zinaendelea. Kamati inaendelea kushauri uteuzi wa Bodi ufanyike kwa wakati.

e. Matumizi Makubwa Yasiyohusiana na Uwekezaji

Mheshimiwa Spika, Taasisi nyingi zilikuwa zikikiuka matakwa ya Sheria ya Fedha Na 16 ya 2015 Kifungu cha 46 (10) (A)(1) kilichokuwa kikizitaka Taasisi za umma kudhibiti matumizi yake ya gharama za uendeshaji na kutozidi Asilimia 60 ya

mapato ghafi. Ilikuwa ni desturi ya Taasisi za Umma kutumia mapato yote yanayopatikana na kutobakiwa na ziada au kupata nakisi. Uwiano wa mapato na matumizi haukuwa ni wa kuridhisha kwakuwa Taasisi zilikuwa na kiasi kikubwa cha matumizi ikilinganishwa na mapato. Kamati haikuridhishwa na mwenendo huo kwakuwa Serikali ilikuwa ikipoteza mapato mengi katika eneo hilo kwakuwa Taasisi hizo zilikuwa zikishindwa kutengeneza faida na kutoa gawio Serikalini. Hali ilivyo sasa, Taasisi nyingi zinazingatia takwa hilo la kisheria na kwa baadhi ambazo bado zina matumizi makubwa imeendelea kuisisitiza Serikali kuzichukulia hatua za kisheria.

f. Uwekezaji Usio na Tija

Mheshimiwa Spika, Kamati pia ilibaini baadhi ya Taasisi zilizokuwa zikifanya uwekezaji usio na tija. Kwa kuwa Taasisi nyingi za Umma zilikuwa zikifanya uwekezaji wake bila ya kumshirikisha Msajili wa Hazina, changamoto nyingi zilikuwa zikijitokeza wakati wa uendeshaji wa miradi.

Taasisi zilikuwa zikianza kufanya uwekezaji bila ya kufanya upembuzi yakinifu (feasibility study) wa kutosha na kuangalia gharama halisi za mradi, muda utakaotumika kukamilisha mradi, faida itakayopatikana kutokana na mradi huo na muda utakaotumika kurejesha faida. Changamoto hiyo kwa kiasi kikubwa imeondolewa na uwekezaji wowote unaofanyika na Taasisi za Umma unazingatia miongozo ya Msajili wa Hazina.

g. Serikali kutolipa madeni yake

Mheshimiwa Spika, Serikali kutolipa madeni yake kwa Taasisi zake lilikuwa ni tatizo sugu. Ilikuwa ni kawaida kwa Taasisi moja ya Umma kupata huduma kutoka katika Taasisi nyingine ya Umma bila ya kulipia huduma hiyo na bila ya kuchukuliwa hatua yoyote. Kamati ililiona suala hilo na kumtaka Msajili wa Hazina kufuatilia kwa karibu na kuondoa tatizo hilo. Agizo hilo linaendelea kutekelezwa ambapo, Serikali kupitia Ofisi ya Mkaguzi Mkuu wa Ndani (IAG) imekuwa ikifanya uhakiki wa madeni ambayo

inadaiwa katika Taasisi za Umma kwa lengo la kuthibitisha uhalali wake na kulipwa.

Vile vile, Ofisi ya Msajili wa Hazina imeanzisha utaratibu wa kukutanisha Taasisi za Umma zinazodaiana kiasi kikubwa cha fedha kwa lengo la kuhamasisha makubaliano ya kulipa. Zoezi hilo limefanikiwa ambapo, TPDC inailipa Benki ya Maendeleo TIB **Shilingi Bilioni 5** kila mwezi. Mfano mwingine ni Tanesco inailipa Benki ya Maendeleo ya TIB kiasi cha **Shilingi Bilioni 2.2** kila wiki. Utaratibu huu unaendelea kwa Taasisi zote za Umma.

h. Utendaji wa Taasisi usioridhisha

Mheshimiwa Spika, Taasisi nyingi zilikuwa zikishindwa kufikia malengo yake kwa kiwango kilichotarajiwa kwa kuwa katika Mikataba ya utendaji kazi ya viongozi wa Mashirika, hapakuainishwa kipimo cha utendaji kazi na muda wa utekelezaji wa miradi (Performance Based Contract). Hali hii ilisababisha miradi ya Taasisi hizo kutokamilika kwa wakati na kutoleta tija iliyotarajiwa.

Kamati ilitoa maelekezo kwa Serikali namna ya kutatua changamoto hii na hali ilivyo sasa, Ofisi ya Msajili wa Hazina imekuwa ikiingia Mikataba ya Utendaji Kazi na Taasisi na Mashirika ya Umma. Lengo la Mikataba ya Utendaji Kazi ni kuhakikisha kuwa kila Taasisi ya Umma inaweka vipaumbele vya utendaji kazi na kuvitekeleza kwa ufanisi katika kila mwaka wa fedha na kuainisha vigezo vya kiutendaji vitakavyotumika kupima utendaji kazi. Vigezo vinavyotumika katika tathmini ya utendaji kazi vimegawanyika katika Makundi manne (4) ambayo ni Usimamizi wa Rasilimali watu, Huduma kwa Wananchi na Wateja wa Taasisi, Utawala Bora na usimamizi na udhibiti wa mapato.

Hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, Ofisi ya Msajili wa Hazina ilikuwa imeingia Mkataba wa Utendaji na Taasisi na Mashirika ya Umma 124 ikilinganishwa na Taasisi 24 ambazo ziliingia Mkataba Mwaka wa fedha wa 2015/16 wakati Mfumo wa Mikataba ya Utendaji Kazi unaanzishwa rasmi.

i. Mikataba Isiyo na Tija

Mheshimiwa Spika, baadhi ya Taasisi za Umma ambazo zilikutana na Kamati zilibainika kuingia mikataba isiyo na tija ya uwekezaji iliyokuwa ikiliingiza Taifa katika hasara kubwa. Baada ya Kamati kuliona suala hilo, iliishauri Serikali kupitia mikataba yote ambayo Taasisi za Umma imeingia na wawekezaji kutoka nje ya nchi na kuangalia namna bora ya kufanya marekebisho ya vipengele hasi vya mkataba au kuvunja mikataba hivyo. Tatizo hili linafanyiwa kazi kwa ukaribu na Serikali inahakikisha Taasisi za Umma haziingii tena mikataba ambayo hailinufaishi Taifa.

j. Taasisi za Umma kutomtambua Msajili wa Hazina

Mheshimiwa Spika, baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma yalikuwa hayamtambui Msajili wa Hazina kama msimamizi wa mali za Umma kwa niaba ya Serikali. Taasisi hizo zilikuwa hazipeleki nyaraka muhimu kama Bajeti ya Taasisi, Mpango Mkakati, Mpango wa Biashara, Sera ya uwekezaji na Taarifa nyingine muhimu

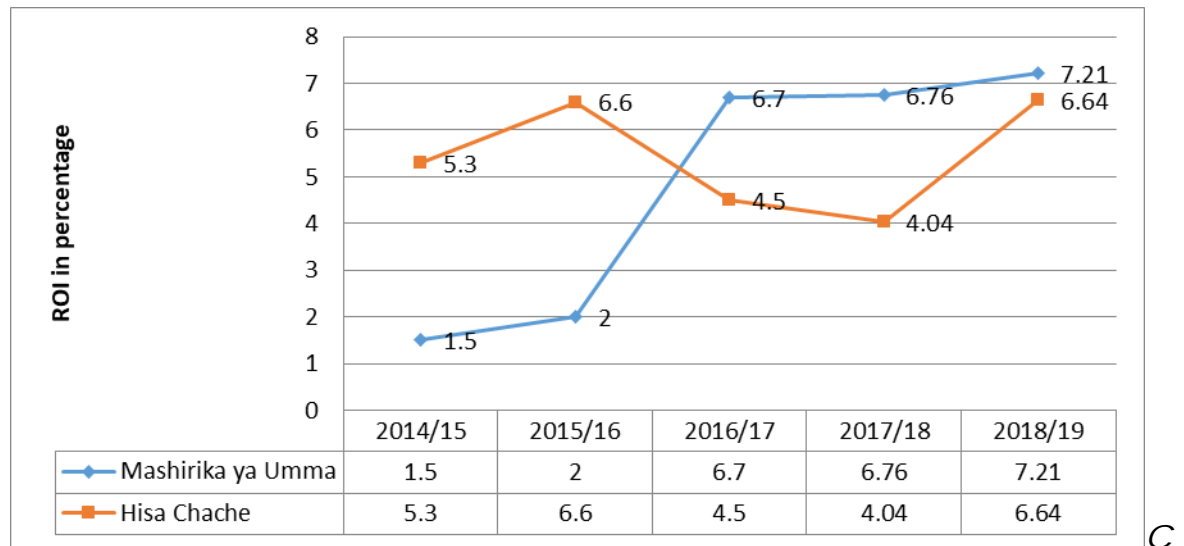
kwa ajili ya kufanyiwa mapitio na kupata kibali cha Msajili wa Hazina. Hali hiyo ilisababisha Taasisi hizo kujiendesha bila ya miongozo muhimu na kusababisha utendaji usio na tija. Kamati ilizitaka Taasisi zote za Umma kuhakikisha zinafuata miongozo yote inayotolewa na Msajili wa Hazina na kutofanya matumizi na Uwekezaji wa aina yoyote bila ya kupata idhini ya Msajili wa Hazina. Agizo hili la Kamati limetekelezwa kwa ukamilifu wake na sasa Taasisi zote zinamshirikisha Msajili wa Hazina katika hatua zote za utendaji.

Mheshimiwa spika, Kamati imeshuhudia masuala mbalimbali yaliyotolewa na kufanyiwa kazi na Serikali na kuleta matokeo chanya hasa katika ukusanyaji wa mapato yasiyo ya kodi. Ongezeko la mapato katika Taasisi na Mashirika ya Umma limechangiwa na marekebisho makubwa yaliyoyafanyika katika Taasisi na Mashirika ya hayo. Uchambuzi wa ulinganisho kati ya Mashirika ya Umma (SOEs) na Kampuni ambazo Serikali inamiliki Hisa chini ya Asilimia 51 (MIs) kwa fedha zinazokusanywa na Msajili wa Hazina unaonesha kuwa,

hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2019, Taasisi za Umma (SOEs) na Kampuni ambazo Serikali ina hisa chache (MIs) zilifanikiwa kupata rejesho la mtaji (ROI) la **Asilimia 7.21** na **Asilimia 6.64**, mtawalia.

Mwenendo wa uchambuzi kwa miaka mitano iliyopita unaonesha kwamba rejesho la mtaji kwa Taasisi za Umma (SOEs) limekuwa likiongezeka kutoka mwaka hadi mwaka, wakati rejesho la mtaji kwa Taasisi ambazo Serikali ina hisa chache (MIs) limekuwa likipanda na kushuka kama inavyoonekana katika Kielelezo hapo chini

Mwenendo wa Rejesho la Mtaji kwa SOEs and MIs, 2014/15-2018/19

hanzo: Taarifa ya Mwaka ya Msajili wa Hazina 2018/2019

Mheshimiwa Spika, Kamati inajivunia mafanikio yanayopatikana katika Taasisi na Mashirika ya umma kwa kuwa kumekuwa na utekelezaji mkubwa wa jukumu lake la kikanuni la kuchambua na kubaini iwapo utekelezaji wa miradi ya uwekezaji wa umma una tija, ufanisi na kuwa umezingatia Taratibu, Sheria na Miongozo Mujarabu ya Biashara. Mafanikio makubwa katika ukusanyaji wa Mapato yasiyo ya Kodi kutoka katika Mashirika na Taasisi za Umma mpaka sasa yamechangia jumla ya **Shilingi Trillioni 1.05**. Aidha, mafanikio haya na shukrani hizi ziende kwa Bunge lako

Tukufu kwa usimamizi mzuri wa shughuli za Serikali. Kamati inaamini makusanyo hayo yataendelea kuongezeka mwaka hadi mwaka kwa manufaa mapana ya Taifa letu.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapenda kumpongeza Msajili wa Hazina Ndg. Athumani Mbuttuka na wafanyakazi wote wa Ofisi yake kwa kusikia kilio cha Kamati cha muda mrefu cha kukosekana kwa Taarifa ya Mwaka ya Msajili wa Hazina, ambayo **kwa mara ya Kwanza katika historia tangu kuanzishwa kwa Ofisi ya Msajili wa Hazina sasa imetoka**. Kamati inajivunia kupatikana kwa Taarifa hii kwa kuwa suala hili limekuwa likipigiwa kelele na Kamati kwa miaka iliyopita tangu kuanzishwa kwake bila mafaniko.

2.3 Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge

Mheshimiwa Spika, Kamati ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma iliwasilisha Taarifa yake ya shughuli zilizotekelezwa na Kamati kuanzia Februari, 2018 hadi Januari, 2019 mbele ya Bunge lako Tukufu. Taarifa hiyo ilijumuisha Maoni na Mapendekezo ya Kamati ambayo yalikuwa ni Maazimio ya Bunge na kutakiwa kufanyiwa

kazi na Serikali ili kuongeza tija na ufanisi katika Taasisi na Mashirika ya Umma. Aidha, Kamati imekuwa ikifuatilia utekelezaji wa Maazimio **Kumi na Mbili** yaliyotolewa kupitia kwa Msajili wa Hazina ambaye ndiye Msimamizi Mkuu wa Taasisi na Mashirika ya Umma kwa niaba ya Serikali.

Hata hivyo, kati ya Maazimio hayo, ni Maazimio **Saba** pekee ndiyo yaliyofanyiwa kazi na Maazimio **Matano** yaliyotolewa na Bunge hayajatekelezwa kikamilifu na Serikali hali inayosababisha Utendaji na Uwekezaji wa baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma kutokuwa na ufanisi na tija. Hoja ambazo utekelezaji wake haujakamilika kikamilifu ni kama ifuatavyo:-

- i) Bunge liliazimia kuwa Serikali kupitia Msajili wa Hazina ihakikishe Taasisi na Mashirika yote ya Umma yanaandaa nyaraka zote muhimu zinazotakiwa katika uendeshaji wa Taasisi na kuhakikisha nyaraka hizo zinatumika kikamilifu. Ofisi ya Msajili wa Hazina imekuwa ikifanya ufuatiliaji ili kuhakikisha Mashirika yote yanaandaa nyaraka hizo lakini bado kuna baadhi ya Taasisi za umma ambazo zimeandaa Mpango Mkakati ambao hautekelezeki na hauoneshi dira ya Taasisi hizo.

ii) Bunge liliazimia Serikali kupeleka Mtaji wa kutosha kwa Taasisi na Mashirika ya Umma kama ilivyoahidi wakati wa uanzishwaji wa Taasisi hizo na kama fedha hizo zilivyo idhinishwa na Bunge. Pamoja na Serikali kuwekeza kwa kutoa fedha na kujenga miradi mbalimbali inayomilikiwa na Taasisi za Umma, bado kuna baadhi ya Taasisi za Umma zilizoanzishwa kimkakati ambazo hazina mtaji wa kutosha hali inayosababisha Taasisi hizo kushindwa kutekeleza miradi yake na kuzalisha mapato ya kutosha. Shirika la Madini la Taifa (Stamico) limekuwa na Tatizo la Mtaji kwa muda mrefu licha ya Kamati kulipigia kelele suala hili ili kuboresha utendaji wa Taasisi hiyo. Hivyo kamati inaitaka Serikali kutekeleza azimio hilo kwa ukamilifu wake.

iii) Azimio lingine ambalo halijafanyiwa kazi kikamilifu ni matumizi makubwa ambayo hayaendani na uwekezaji. Bunge liliazimia Serikali izichukulie hatua Taasisi zote zinazokiuka matakwa ya Sheria ya Fedha Na 16 ya 2015 ili Taasisi hizo ziweze kupunguza matumizi na kutengeneza faida. Licha ya takwa la kisheria lililopo, bado kuna baadhi ya

Taasisi chache ambazo matumizi yake ambayo hayaendani na uwekezaji yanazidi Asilimia 60 ya mapato ghafi.

iv)Azimio la Bunge la kuitaka Serikali kuleta Bungeni mapendelezo ya kuzifanyia marekebisho Sheria zote za Taasisi ambazo zimepitwa na wakati ili kuziwezesha Taasisi hizo kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi kwenye mazingira ya sasa yenye ushindani mkubwa wa kibiashara bado halijafanyiwa kazi kikamilifu kwa baadhi ya Taasisi kama Mamlaka ya Wanyamapori Tanzania (TAWA) na Shirika la Masoko ya Kariakoo ambayo Sheria zake haziendani na wakati wa sasa hali inayosababisha utendaji usio na tija.

v) Kamati ilieleza changamoto zinazopatikana kutokana na Serikali kutolipa madeni yake hali inayopunguza mapato ya Taasisi zinazotoa huduma. Kutokana na hoja hiyo, Bunge liliazimia kuwa, Serikali pamoja na Taasisi zake ilipe madeni yote yanayotokana na kupata huduma kutoka katika Taasisi nyingine ili Taasisi hizo ziweze kutumia fedha hizo kujiendesha na kutekeleza miradi

mbalimbai ya uwekezaji. Hata hivyo, bado Azimio hilo halijafanyiwa kazi kikamilifu na Serikali na Taasisi zake kwakuwa bado kuna Taasisi chache ambazo ni wadaiwa sugu na hawaoneshi jitihada za kulipa madeni wanayodaiwa licha ya kupatiwa huduma.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO

3.1 Maoni

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa kina uliofanywa na Kamati ulijikita zaidi katika kuhakikisha dhima ya Serikali kufanya uwekezaji katika Taasisi na Mashirika ya Umma na Kampuni ambazo Serikali ina hisa inatekelezwa kikamilifu na Serikali inapata faida kutokana na uwekezaji uliofanyika katika Taasisi na Mashirika yake. Kutokana na uchambuzi wa Uwekezaji wa Mitaji ya Umma, Kamati inapenda kutoa maoni ya jumla kama ifuatavyo:-

Kamati ya uwekezaji wa Mitaji ya Umma imeshuhudia hatua mbalimbali za mageuzi ya kiutendaji zinazochukuliwa na Ofisi ya Msajili wa Hazina kwa Taasisi na Mashirika ya Umma. Mageuzi hayo yamesababisha mafanikio makubwa katika ukusanyaji wa mapato yasiyo ya kodi kutoka katika Mashirika na Taasisi za Umma na kampuni ambazo Serikali ina hisa ambapo, hadi kufikia Tarehe 30 Juni, 2019, Mfuko Mkuu wa Serikali ulikusanya jumla ya **Shilingi Trillioni 1.05**.

Usimamizi bora wa Taasisi na Mashirika ya Umma umechangia kwa kiasi kikubwa kuongezeka kwa Taasisi na Mashirika yanayotoa Michango na Gawio Serikalini. Mwenendo wa mapato yanayokusanywa katika Mfuko Mkuu wa Serikali umekuwa ni wa kuridhisha ambapo, katika mwaka wa fedha 2018/19 mapato yanayotokana na gawio na michango ya Taasisi na Mashirika ya Umma na Kampuni ambazo Serikali ina hisa ni jumla ya **Shilingi 1,053,816,218,154** ikilinganishwa na kiasi cha **Shilingi 422,968,027,083.68** kilichokusanywa katika mwaka wa fedha 2015/16

Mheshimiwa Spika, Kiu ya Kamati ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma ilikuwa ni kuhakikisha kunakuwa na ufanisi na tija katika fedha za umma zilizowekezwa na Serikali. Kamati inatoa pongezi za dhati kwa Msajili wa Hazina na Serikali kwa ujumla kwa kuzisimamia Taasisi na Mashirika ya Umma kwa ufanisi na matunda ya usimamizi huo yanaonekana. Aidha, Kamati inaendelea kuisisitiza Serikali kuendelea na usimamizi huo ili utekeleaji wa Bajeti ya Serikali usitegemee zaidi kodi na badala yake uchangiwe kwa kiasi kikubwa na mapato yasiyo ya kodi.

Ongezeko la mapato yasiyo ya kodi linategemea kwa kiasi kikubwa na baadhi ya mambo yanayofanywa na Msajili wa Hazina kama kuangalia Utawala bora katika Taasisi, kuhakikisha Taasisi zinaongeza ufanisi katika utendaji na kupunguza gharama za uendeshaji, kufanya ufuatiliaji na tathmini ya mara kwa mara na kuingia mikataba ya utendaji kazi baina ya Serikali na Wenyeviti wa Bodi na Menejimenti za Taasisi.

Kwa muktadha huo, Kamati inaendelea kushauri na kuisisitiza Serikali kutekeleza majukumu hayo kwa ufanisi wa hali ya juu na kubainisha maeneo yote yenye changamoto za kiutendaji ili ziweze kufanyiwa kazi na Serikali haraka iwezekanavyo. Kwa kufanya hivyo, Taasisi na Mashirika ya Umma yatatekeleza majukumu yake kikamilifu na kuipatia fedha Serikali ya kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo kwa manufaa ya Nchi yetu.

3.2 Mapendekezo

Mheshimiwa Spika, baada ya kutoa maoni ya jumla ya Kamati yaliyotokana na uchambuzi wa Mitaji ya Umma, naomba kutoa mapendekezo ya kamati kama ifuatavyo:-

3.2.1 Gharama Kubwa za Uendeshaji

KWA KUWA, baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma yamebainika kuwa na gharama kubwa za uendeshaji kinyume na Sheria ya Fedha Na 16 ya 2015 Kifungu cha 46 (10) (A)(1),

NA KWA KUWA, Uwepo wa gharama hizo kubwa zinazifanya Taasisi hizo kushindwa kutekeleza majukumu yake kikamilifu sambamba na kushindwa kutoa gawio au kuchangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali,

KWA HIYO BASI, Bunge linashauri kuwa Serikali kupitia Msajili wa Hazina ihakikishe Taasisi na Mashirika yote ya Umma yanazingatia matakwa ya Sheria ya Fedha Na 16 ya 2015 Kifungu cha 46 (10) (A)(1) pamoja na Miongozo yote inayotolewa na Msajili wa Hazina. Aidha, Sheria hii ipitiwe kwa kuweka kipengele kitakachoitaka Bodi na Menejimenti kuachia madara endapo watakwenda kinyume na matakwa ya Sheria.

3.2.2 Miradi Kutokamilika kwa Wakati

KWA KUWA, baadhi ya Taasisi na Mashirika ya umma yamekuwa yakitekeleza miradi mingi ya Uwekezaji kwa muda mrefu na miradi hiyo kutokamilika kwa wakati kutokana na sababu mbalimbali kama ufinyu wa mtaji, mikataba isiyo na tija na kukosekana kwa utawala bora katika utekelezaji wa miradi hiyo,

NA KWA KUWA, Kushindwa kukamilika kwa miradi hiyo kunaongeza gharama za miradi na kukosekana kwa tija ya uanzishwaji wa miradi hiyo,

KWA HIYO BASI, Bunge linaishauri Serikali kuhakikisha changamoto zote zilizopo katika miradi yote zinaondolewa haraka iwezekanavyo na miradi yote iliyosimama inakamilishwa ili tija ya uwekezaji huo ipatikane na watakaosababisha hasara wawajibishwe.

3.2.3 Kupungua kwa Mtaji katika Taasisi za Umma

KWA KUWA, baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma yamekumbwa na changamoto kubwa ya

kiutendaji inayosababishwa na kukosekana kwa mtaji likiwemo Shirika la Madini la taifa (STAMICO),

NA KWA KUWA, Kukosekana kwa mtaji kumesababisha ongezeko la matumizi ya Shirika yasiyoendana na mapato, Shirika kushindwa kulipa madeni yake na Shirika kushindwa kutekeleza miradi mbalimbali ya kimkakati,

KWA HIYO BASI, Bunge linaishauri Serikali kulifufua Shirika hili kwa kuondoa changamoto zote zilizopo kwa kuliongezea mtaji, kukamilisha uhamisho wa umiliki ili kulipa Shirika uhalali wa kumiliki na kuisimamia miradi iliyokabidhiwa na kuliondolea Shirika madeni makubwa yaliyorithiwa. Aidha, Serikali ipeleke mtaji kwa Taasisi zote za Umma zinazostahili na zenye changamoto hiyo.

3.2.4 Kuongezeka kwa Madeni

KWA KUWA, Taasisi nyingi zimekosa ufanisi katika kigezo cha madeni ya kudai na kudaiwa kwakuwa na tatizo la kukosa mbinu mbadala na mikakati madhubuti ya ukusanyaji wa madeni (receivables)

pamoja na kuwa na malimbikizo ya madeni (payables),

NA KWA KUWA, kutofanya vizuri kwa kigezo hicho kunazorotesha utendaji wa Taasisi na Mashirika hayo na kupunguza mapato ya Serikali,

KWA HIYO BASI, Bunge linaishauri Serikali kuandaa miongozo maalumu kwa Watendaji Wakuu wa Taasisi na Mashirika itakayoainisha madhara yatakayopatikana kutokana na kushindwa kubuni mikakati madhubuti ya ukusanyaji na ulipaji wa madeni na itakayowawajibisha watendaji watakaokiuka miongozo hiyo.

3.2.5 Kukosekana kwa Ufanisi katika Kampuni za Ubia

KWA KUWA, Kampuni ya Ubia ya Star Media Tanzania Ltd imebainika kuwa na mapungufu makubwa na mengi ya kiutendaji kama Kampuni ya Ubia kupata hasara mfululizo, Mtaji wa kampuni ya Ubia kupungua, Uwezo mdogo wa kampuni kulipa madeni pamoja na Mbia Mwenza Star

Communication Technologies Co. Ltd kugoma kutekeleza hoja zilizotoewa na CAG,

NA KWA KUWA, Kutorekebisha kwa mapungufu hayo kwa muda mrefu kumesababisha Kampuni ya Star Media Tanzania Ltd kushindwa kutoa gawio kwa wanahisa wake akiwemo Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC),

KWA HIYO BASI, Bunge linashauri kuwa Serikali ihakikishe inafanyia kazi hoja zote zilizotolewa na CAG ikiwa ni pamoja na kusimamia kwa ukaribu na kuondoa mapungufu yote yaliyopo pamoja na kuwachukulia hatua za kisheria watu wote waliochangia utendaji mbovu wa Kampuni ya Star Media Tanzania Ltd na kuona kama kuna haja ya kuendelea na ubia huo.

3.2.6 Sheria za Taasisi kupitwa na Wakati

KWA KUWA, kumekuwa na baadhi ya Taasisi na Mashirika ya Umma ambayo Sheria zake zimepitwa na Wakati kwakuwa ni za muda mrefu sana na nyingine kukosa nguvu ya Kisheria kutekeleza majukumu yake,

NA KWA KUWA, uwepo wa Sheria zilizopitwa na wakati unazisababishia Taasisi na Mashirika hayo kushindwa kutekeleza majukumu yake kulingana na mazingira ya sasa ya kiushindani na ya kibiashara,

KWA HIYO BASI, Bunge linashauri kuwa Serikali ilete Bungeni mapendekezo ya mabadiliko ya Sheria za TAWA na Shirika la Masoko ya kariakoo pamoja na Sheria zote zilizopitwa na wakati ili Taasisi na Mashirika ya Umma yatekeleze majukumu yake kwa ufanisi na tija.

3.2.7 Kukosekana kwa Miundombinu Muhimu katika Maeneo ya Miradi

KWA KUWA, Maeneo mengi ya miradi ya nyumba inayotekelezwa na Shirika la Nyumba la Taifa na kampuni ya Watumishi Housing yamekosa miundombinu muhimu ya maji, umeme na barabara,

NA KWA KUWA, Kukosekana kwa miundombinu hiyo muhimu kumesababisha ongezeko kubwa la gharama za uwekezaji kwa Taasisi zinazohusika na miradi hiyo hasa ya nyumba za gharama nafuu na

kuhamisha mzigo huo wa gharama kwa mnunuzi wa mwisho,

KWA HIYO BASI, Bunge linaishauri Serikali kushughulikia masuala yote ya kisera kuhusu upelekaji wa miundombinu muhimu kufanyika kabla ya miradi kuanza ili kuleta unafuu wa bei za nyumba kwa mlaji wa mwisho na kupunguza mzigo wa gharama kwa Taasisi zinazohusika na miradi hiyo. Vile vile, kuwe na makubaliano na mipango ya pamoja juu ya ujenzi wa miundombinu ya maji, umeme na barabara katika maeneo ya mradi kabla ya kuanza kwa mradi husika.

3.2.8 Watendaji wa Taasisi kukosa Mamlaka Kamili

KWA KUWA, imekuwa tabia kwa Bodi za Wakurugenzi za Taasisi na Mashirika ya Umma kuwaacha Watendaji wao wakikaimu nafasi walizonazo kwa muda mrefu bila ya kuwathibitisha au kutafuta mtu mwingine wa kujaza nafasi hizo na kuwafanya watumishi hao kutokuwa na mamlaka kamili,

NA KWA KUWA, kutokuwa na mamlaka kamili katika nafasi zao kunachangia utendaji kazi usioridhisha, kutojamini katika utoaji wa maamuzi na muda mwingine kufanya maamuzi yasiyo sahihi na kupunguza morali ya kazi,

KWA HIYO BASI, Bunge linaishauri Serikali kupitia Bodi za Wakurugenzi za Taasisi na Mashirika machache yenye changamoto hiyo kuhakikisha watumishi ambao wanakaimu na wana uwezo mkubwa, sifa stahiki na weledi katika utendaji kazi wao wanathibitishwa katika nafasi zao ili waweze kuwa na mamlaka kamili.

3.2.9 Taasisi za Serikali kutolipa madeni yake

KWA KUWA, Serikali na Taasisi zake imekuwa na desturi ya kutolipa madeni yanayotokana na kupata huduma kutoka katika Taasisi nyingine ya Serikali na kuwa na mlundikano wa madeni yasiyolipika,

NA KWA KUWA, tatizo hilo limekuwa likichangia kushindwa kutekelezeka kwa miradi ya Taasisi

zinazodai kutokana na kukosekana kwa fedha za kutosha za kuendeshea miradi hiyo,

KWA HIYO BASI, Bunge linashauri kuwa Serikali kupitia Msajili wa Hazina kuendelea kuzikutanisha Taasisi zilizobaki zinazodaiana na kuzisimamia ili kuhakikisha madeni yote yanalipwa na kila Taasisi inapata inachostahili ili shughuli za msingi za Taasisi hizo ziweze kutekelezeka.

SEHEMU YA NNE

4.0 HITIMISHO

4.1 Shukrani

Mheshimiwa Spika, napenda kutumia fursa hii kukushukuru wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge kwa uongozi wenu makini ulioniwezesha kuwasilisha Taarifa hii hapa Bungeni. Aidha, Kamati imeweza kutekeleza majukumu yake kutokana na maelekezo ya kiti chako ikiwa ni pamoja na ushauri na msaada kwa kipindi chote cha utekelezaji wa shughuli za Kamati.

Kwa namna ya pekee, napenda kumpongeza Mheshimiwa Rais wa jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli kwa kuhakikisha kunakuwa na usimamizi bora katika Taasisi na Mashirika ya Umma na kuweka msukumo wa hali ya juu katika utoaji wa Gawio Serikalini.

Vile vile, napenda kumshukuru Msajili wa Hazina Ndugu Athumani S. Mbuttuka kwa ushirikiano wake wa dhati alioutoa kwa Kamati kwa kushauri namna bora ya kuzifanya Taasisi na Mashirika ya Umma kuwa na ufanisi

katika utendaji na uwekezaji wake na kuleta tija kwa Taifa ili kukamilisha dhima ya Serikali kufanya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma. Aidha, napenda kuwashukuru wafanyakazi wote wa Ofisi ya Msajili wa Hazina ambao wamekuwa wakishirikiana kwa karibu na Kamati katika kuhakikisha kunakuwa na usimamizi madhubuti wa Taasisi na Mashirika ya Umma.

Mheshimiwa Spika, napenda kuwashukuru Wajumbe wote wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma kwa kutekeleza majukumu ya Kamati hii kwa moyo na uadilifu mkubwa. Aidha nawapongeza kwa kushiriki kikamilifu katika kuboresha mijadala, maoni na mapendekezo ya kamati na kunipa heshima ya kuiwasilisha Taarifa hii mbele ya Bunge lako Tukufu. Naomba kuwatambua Wajumbe hao kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Dkt. Raphael Masunga Chegeni, Mb – Mwenyekiti
2. Mhe. Zaynab Matitu Vulu, Mb – M/Mwenyekiti
3. Mhe. Amina Idd Mabrouk, Mb – Mjumbe
4. Mhe. Atupele Fredy Mwakibete, Mb – Mjumbe
5. Mhe. Charles John Mwijage, Mb – Mjumbe
6. Mhe. Daimu Iddi Mpakate, Mb – Mjumbe
7. Mhe. Desderius John Mipata, Mb – Mjumbe
8. Mhe. Edwin Mgante Sannda, Mb – Mjumbe
9. Mhe. Esther Alexander Mahawe – Mjumbe
10. Mhe. Esther Amos Bulaya, Mb – Mjumbe
11. Mhe. Esther Michael Mmasi, Mb – Mjumbe

12. Mhe. Esther Nicholas Matiko, Mb	_	Mjumbe
13. Mhe. Godfrey William Mgimwa, Mb	_	Mjumbe
14. Mhe. Janet Zebedayo Mbene, Mb	_	Mjumbe
15. Mhe. Juma Othman Hija, Mb	_	Mjumbe
16. Mhe. Lolesia Jeremia Bukwimba	_	Mjumbe
17. Mhe. Maftah Abdallah Nachuma, Mb	_	Mjumbe
18. Mhe. Muhammed Amour Muhammed, Mb	_	Mjumbe
19. Mhe. Othman Omar Haji, Mb	_	Mjumbe
20. Mhe. Qambalo Willy Qulwi, Mb	_	Mjumbe
21. Mhe. Richard Philip Mbogo, Mb	_	Mjumbe
22. Mhe. Sonia Jumaa Magogo, Mb	_	Mjumbe
23. Mhe. Vuma Hole Augustine, Mb	_	Mjumbe

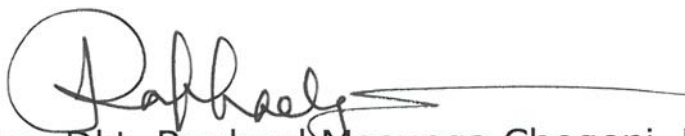
Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge Ndugu Stephen Kagaigai kwa ushirikiano wa hali ya juu alioutoa ikiwa ni pamoja na kutoa ushauri stahiki na kuiwezesha kamati kutekeleza majukumu yake kikamilifu na kwa wakati. Shukran kwa Idara ya Kamati za Bunge kwa kuratibu vema shughuli za Kamati chini ya Kaimu Mkurugenzi Ndugu Michael Chikokoto na Makatibu wa Kamati Ndugu Amina Salumu na Ndugu Elieka Saanya na Msaidizi wa Kamati Ndugu Pauline Mavunde. Pia tunawashukuru Watumishi kutoka Ofisi ya Mshauri wa Mambo ya Sheria wa Bunge Ndugu Seraphine Tamba na Ndugu Matamus Fungo pamoja na Idara ya Taarifa Rasmi za Bunge kwa ushirikiano wao mzuri.

4.2 Hoja

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii ni matokea ya uchambuzi wa kina kuhusu Uwekezaji wa Mitaji ya Umma unaofanywa na Taasisi na Mashirika ya Umma, maoni na mapendekezo yanayotokana na uchambuzi uliofanywa na Kamati ni kwa lengo la kuishauri Serikali katika eneo la Uwekezaji wa Mitaji ya Umma ili uwekezaji huo ulete tija kwa Taifa.

Naomba kutoa hoja kwamba Bunge sasa liipokee Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma, kuhusu uchambuzi wa uwekezaji wa Mitaji ya Umma, na kuijadili ikiwa na Maoni na Mapendekezo ili hatimaye Serikali iyafanyie kazi.

Mheshimiwa Spika, Naomba kutoa hoja.

Mhe. Dkt. Raphael Masunga Chegeni, Mb

**MWENYEKITI
KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA
UWEKEZAJI WA MITAJI YA UMMA**

30 Januari, 2020

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
1.	Shirika la uzalishaji mali JKT (SUMA JKT)	Kiwanda cha Ushonaji - Mgulani	Tshs 810,628,400.00	Shirika halijatumia vyema fursa ya biashara iliyopo kwa kuongeza juhudi katika kukikiza kiwanda ili kuzalisha faida zaidi	<p>i. Mashine zote zilizopo katika eneo la Kiwanda zitumike ipasavyo ili uzalishaji uongezeke;</p> <p>ii. Shirika liweke mazingira rafiki ili kulinda afya ya wafanyakazi hususan kuwapatia viyoyozi; na</p> <p>iii. Shirika lijitangaze Zaidi ili liweze kuongeza idadi ya wateja kutoka katika</p>	<p>Shirika katika kutekeleza maagizo hayo limechukua hatua zifuatazo:-</p> <p>i. Limeongeza watendaji raia na vijana wanaojitolea katika Jeshi la Kujenga Taifa ili kuhakikisha mashine zote zinatumika wakati wote na ipasavyo ili kuongeza Uzalishaji.</p> <p>ii. Shirika limeendelea kuboresha mazingira ya utendaji kazi ikiwa ni pamoja na kuongeza feni na viyoyozi ili kuhakikisha watendaji wanafanyakazi katika mazingira salama. Aidha, Shirika linampango wa kuongeza majengo ya kisasa zaidi na machine kwa lengo la kuboresha utendaji na Uzalishaji</p> <p>iii. Katika kuhakikisha Shirika linajitangaza ili kuongeza idadi ya wateja limechukua hatua</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>taasisi zote za Serikali na Binafsi ambazo wafanyakazi wake wanavaa sare wakiwa ofisini. Aidha, nguo zinazoshonwa zinatakiwa kuwa na ubora wa hali ya juu na zenye kwenda na wakati ili kuvutia wateja wengi.</p>	<p>zifuatazo;</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Kwa soko la ndani (JWTZ na Vyombo vya Ulinzi na Usalama), maelekezo yametolewa kwa vikosi, shule na viteule kununua bidhaa zinazotengenezwa na SUMAJKT ikiwemo samani, vyakula, maji, viatu na nguo. b. Shirika limeendelea kujitangaza kupitia ushiriki wake kwenye maonesho ya Sabasaba na Nanenane katika kanda mbalimbali hapa nchini. c. Shirika limeendelea kutangaza bidhaa zake kupitia vyombo vya habari vikiwemo television, radio, magazeti pamoja na vipeperushi. d. Shirika limeendelea kutumia wataalamu wa masoko waliopo pamoja na kuajiri kadri ya mahitaji.

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						Aidha, Shirika limechukua ushauri wa Kamati wa kuendelea kujitangaza zaidi pamoja na kuboresha bidhaa zake ili kuteka Soko la ndani na nje.
		2. Kiwanda cha Maji ya Kunywa - Mgulani	Bilioni 1.6	kiasi kidogo cha uzalishaji wa maji ikilinganishwa na mahitaji makubwa yaliyopo. Uzalishaji mdogo unasababishwa na Kiwanda kuwa kidogo. .	i. Shirika litafute masoko pamoja na kuitangaza bidhaa ya maji inayozalishwa kiwandani hapo; ii. Uzalishaji wa maji uongezeke kwakuwa fursa ya soko ipo; na	i. Shirika linajitangaza kupitia ushiriki wake kwenye maonesho ya Sabasaba na Nanenane katika kanda mbalimbali hapa nchini pamoja na kuzitangaza bidhaa zake kupitia vyombo vya habari vikiwemo television, radio, magazeti pamoja na vipeperushi. ii. Shirika katika kuhakikisha linaongeza Uzalishaji katika kiwanda cha maji, Makao Makuu ya Shirika yamekiongezea kiwanda Mtaji ili

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>iii. Shirika lifanyie kazi agizo lililotolewa na Mheshimiwa Raisi kuwa, Taasisi zote za Serikali zitumie maji ya Uhuru Peak</p>	<p>kuhakikisha kinanunua malighafi kwa wingi na kuzalisha kwa wingi. Aidha, Shirika limejipanga kuongeza line nyingine za maji ili kuhakikisha maji yanawafikia watazania waliowengi na hatimaye kuuza nje ya nchi.</p> <p>iii. Shirika katika kuhakikisha linatekeleza agizo lililotolewa na Mhe. Raisi kuwa Taasisi zote za Serikali zinatumia Maji ya Uhuru Peak limechukua hatua zifuatazo;</p> <p>a. Kwa soko la ndani (JWTZ na Vyombo vya Ulinzi na Usalama), maelekezo yametolewa kwa vikosi, shule na viteule kutumia Maji ya Uhuru Peak.</p> <p>b. Shirika limeendelea kusambaza Maji yake katika Ofisi mbalimbali za Taasisi za Serikali na</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						linaendelea kuomba tenda ya kuuza maji katika maeneo mbalimbali.
		3. Mradi wa Zana za Kilimo (Matrekta) na Vipuli - Mwenge		Utekelezaji wa Miradi hiyo imekuwa ni ya kusua sua na Shirika limekosa ushawishi na mbinu mbadala ili kuvutia wateja waweze kununua bidhaa hizo.	i. Shirika lifanye utafiti wa kutosha ili kuweza kujua mahitaji halisi ya wateja wao hasa katika mradi wa pampu za kumwagilia maji;	"Pump" zilikuja ikiwa ni sehemu ya mkopo kwa Serikali ya Tanzania kutoka Serikali ya India Chini ya Sera ya "KILIMO KWANZA". "Pump" hizo zimekuwa zikiuzika kwa kusuasua kutokana na uwezo mkubwa, ambapo zinahitaji maji mengi pamoja na eneo kubwa la kumwagilia. Shirika katika kuhakikisha "Pump" hizo zinauzika, limechukua jitihada zifuatazo; i. Shirika limezifanyia "Modification" "Pump" hizo kwa kutenganisha mashine na "Pump" ambapo "Pump" husukumwa na trekta kupitia "PTO Shaft" na mashine huunganishwa na

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						<p>vinu vya kusaga na kukoboa. Jitihada hizi zimefanikisha sehemu ya "Pump" kuuzika ingawa maeneo mengi yana umeme hivyo kuwepo kwa soko dogo kwa mashine zilizorekebisha kwa ajili ya kusaga kwani zinatamia mafuta ya diesel. Pia zoezi hilo limeambatana na punguzo la bei kutoka 5.75 Milioni hadi 3.06 Milioni ili kuzifanya ziweze kuuzika na kumfanya mkulima wa chini kuweza kumudu gharama za kununua "Pump" hizo.</p> <p>ii. Shirika linashirikiana na Taasisi mbalimali za kitafiti ikiwemo SIDO na Chuo Kikuu Cha Dar es Salaam ili kuwezesha matumizi mbadala ya "Pump" hizo, Pia limeomba wataalamu kutoka Nyumbu na Mzinga ili nao waweze kutoa ushauri</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						<p>na mapendekezo ya nini kifanyike kupata mbadala wa matumizi ya "Pump" hizo.</p> <p>Aidha, Shirika sambamba na kupunguza bei, pia linaziuza kwa mkopo.</p>
		4. Mradi wa Huduma za Chakula na Kumbi za Sherehe - Mwenge	Shilingi Bilioni 1.5	Huduma inayotolewa na Shirika haijulikani kwa wananchi walio wengi	<p>i. Shirika liongeze juhudi katika kuzitangaza bidhaa zake ili kuongeza mapato na tija ya uwekezaji;</p> <p>ii. Shirika liongeze ubunifu na lifanye uwekezaji katika miradi yenye fursa kubwa ya biashara kama vile uzalishaji wa maziwa na biashara za chakula</p>	<p>i. Shirika limeendelea Kujitangaza kupitia ushiriki wake kwenye maonesho ya Sabasaba na Nanenane katika kanda mbalimbali hapa nchini. Kuzitangaza bidhaa zake kupitia vyombo vya habari vikiwemo television, radio, magazeti pamoja na vipeperushi.</p> <p>ii. Shirika limejipanga kuwekeza katika miradi yenye fursa kubwa ya biashara ikiwemo kufungua Lunch kubwa ya Ng'ombe wa Maziwa Katika eneo la Oldonyosambu Arusha ili kuweza kuuza maziwa na</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>iii. Shirika liajiri wataalamu (outsorce) katika baadhi ya maeneo ili kuvutia wateja wengi Zaidi</p>	<p>bidhaa zitokanazo na maziwa. Pia limeendelea kuboresha vitaru vyake vya ngombe wa Nyama vilivyopo Misenyi na kuongeza mazao ya chakula katika maeneo ya Chita- Morogoro, Hanang, Rukwa na Mlale- Songea.</p> <p>iii. Katika kuhakiki Shirika linajiendesha kwa tija limeendelea kuajiri wataalamu mbalimbali katika vitengo vyake vikiwemo; masoko , wahudumu katika mradi wa chakula, mafundi mitambo na watendaji mbalimbali kulingana na hitajio</p>
2.	Shirika la Maendeleo ya Petroli Tanzania	Miradi ya Usambazaji wa Gesi Asilia kutoka	Mradi wa Ubungo Mikocheni pamoja na Mradi wa Coca	kasi ndogo ya usambazaji wa gesi asilia majumbani	i. Shirika liongeze kasi ya usambazaji wa gesi asilia majumbani ili Wananchi wengi wanufaike na mradi huo kwa kuwa idadi ya	i. Katika kipindi tajwa, Shirika liliongeza kasi ya usambazaji wa gesi asilia kwa watumiaji mbalimbali ambapo katika Manispaa ya Mtwara ujenzi wa

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
	(TPDC)	katika kituo cha Kinyerezi kwenda maeneo mbalimbali kama Mradi wa kituo cha kupokea gesi cha Kinyerezi, Mradi wa kuunganish a Bomba kuu la Gesi Asilia na bomba la Ubungo kuelekea	cola una Thamani ya Jumla ya Bilioni 4.5 Mradi wa kupeleka gesi Majumbani Dar es Salaam pamoja na UDSM una Thamani ya Jumla ya Bilioni 13.75		watu waliounganishiwa huduma hiyo mpaka sasa bado ni ndogo sana ikilinganishwa na uhitaji	miundombinu ya usambazaji gesi asilia (trunk-lines) yenye urefu wa km 17 umekamilika na hadi sasa jumla ya nyumba 125, taasisi 4 na kiwanda 1 vimeshaunganishwa kwa matumizi ya gesi asilia. Kwa upande wa Jiji la Dar es Salaam ujenzi wa miundombinu ya usambazaji gesi asilia (trunk-lines) yenye urefu wa km 18 umekamilika na hivyo kuunganisha jumla ya nyumba 260 sawa na asilimia 73% kutoka nyumba 70 za awali. Mpaka sasa taasisi 3 na viwanda 47 ikijumuisha Kiwanda cha Coca Cola kwa pamoja vimeunganishwa na mtandao wa gesi asilia. Aidha, juhudi za uunganishaji wa gesi asilia zinaendelea ingawa

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
		Mikocheni, Mradi wa kuunganish a gesi asilia katika migahawa ya Chuo Kikuu cha Dar es Salaam na maeneo ya Survey, Mradi wa kuunganish a gesi asilia katika Kiwanda cha coca cola kwanza na mradi				zinakwamishwa na gharama kubwa zinazohitajika katika ujenzi wa miundombinu ya usambazaji wa gesi asilia, hivyo basi Shirika limeweka mpango wa kushirikisha sekta binafsi ili kuongeza kasi ya usambazaji. TPDC imesharuhusu sekta binafsi kuanza utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa vituo vya kujazia gesi kwenye magari na kuvitumia vituo hivyo kuuza gesi iliyoshindiliwa (Comppressed Natural Gas) kwenye magari ili itumike kama mbadala wa mafuta ya petroli na diseli. Makampuni zaidi ya 20 yamejitokeza na sasa yanafuata taratibu za kupata leseni za ujenzi wa vituo hivyo na kuanza kufanya biashara ya kuuza CNG kwenye

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
		<p>wa kuunganish a miundombin u ya gesi asilia kwa nyumba 24 Mikocheni.</p>				<p>magari kutoka EWURA. Hata hivyo, Shirika limeendelea kutumia vyanzo vyake vya fedha za ndani kwa kutenga bajeti ya kuunganisha wateja wa majumbani kwa mikoa ya Dar es Salaam na Mtwara wakati mpango wa kushirikisha sekta binafsi ukiendelea. Shirika limekamilisha ujenzi wa miundombinu ya usambazaji gesi asilia (trunk-lines) yenye urefu wa kilometa 17 yenye na uwezo wa kuunganisha zaidi ya wateja 3,000 wa majumbani kwa Mkoa wa Mtwara na kilometa 18 yenye uwezo wa kuunganisha zaidi ya wateja 10,000 wa majumbani kwenye jiji la Dar es Salaam. Katika hatua nyingine, kwa kuzingatia kuwa maeneo mengi ya</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						<p>nchi yetu yapo mbali na miundombinu wezeshi ya usambazaji (mabomba ya gesi asilia ya msukumo mkubwa na mdogo), Serikali kupitia Wizara ya Nishati imekamilisha stadi inayojikita katika kuangalia namna ya kufikisha gesi katika mikoa mbalimbali nchini kwa njia tofauti na mabomba kama vile kusafirisha gesi ikiwa katika hali ya kimiminika ama gesi iliyoshindiliwa (virtual pipeline in form of Compressed Natural Gas - CNG and Small Scale Liquefied Natural Gas Projects - Mini LNG) kwa kutumia magari maalumu ama treni. Stadi hii iliyofanywa na JICA kwa kushirikiana na wataalam wa Wizara ya Nishati na TPDC</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>ii. Shirika liainishe kwa kina mikataba kati yake na wabia</p>	<p>imehusisha mikoa ya Tanga, Morogoro, Dodoma, Arusha, Kilimanjaro, Mbeya na Mwanza. Rasimu ya utekelezaji imejikita kuanza na mradi wa kufikisha gesi asilia katika Jiji la Dodoma kama mradi wa majaribio (Pilot Project). Aidha, Shirika linaendelea na utekelezaji wa mradi wa kusambaza gesi kwenye magari (CNG) ambapo kwa sasa hatua iliyofikiwa ni Mshauri Mwelekezi kuanza kazi ya usanifu wa vituo vya kujazia gesi kwenye magari katika jiji la Dar Es Salaam.</p> <p>ii. Shirika kwa niaba ya Serikali limeingia mikataba ya utafutaji, uendelezaji kwa nyakati tofauti na uzalishaji mafuta na gesi na makampuni mbali mbali ya</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>iii. Shirika liwe na mkakati wa ulipaji na ukusanyaji wa madeni</p>	<p>kimataifa. Mpaka sasa Shirika lina mikataba kumi na moja kati ya hiyo mikataba nane ipo kwenye hatua ya utafutaji na mikataba mitatu ipo kwenye hatua ya uzalishaji wa gesi asilia</p> <p>iii. Shirika linaendelea kulipa ankara zake kwa wakati bila kuchelwa. Aidha Shirika linadai mteja wake mkubwa TANESCO kiasi cha shilingi bilioni 341,358,346,502. Shirika limeweka mikakati ifuatayo katika kuhakikisha linakusanya madeni yake kwa wakati:</p> <p>a. Shirika limekubaliana na mdeni wake mkuu (TANESCO) kulipwa Shilingi bilioni 9 kwa wiki sawa na Shilingi bilioni 36 kwa mwezi ikiwa ni malipo ya ankara ya mwezi na sehemu ya deni ili kuweza</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>iv. Shirika lifanye upembuzi yakinifu katika miradi mbalimbali inayotaka kutekelezwa na Shirika mfano mradi wa bomba la gesi kwenda Uganda</p>	<p>kumaliza deni husika. Malipo ya ankara yote ya mwezi itawezesha kutokuwa na limbikizo la deni jipya na fedha inayobaki itawezesha malipo ya deni la nyuma. Utekelezaji wa makubaliano haya unaendelea.</p> <p>b. Kutekeleza masharti yaliyopo kwenye mikataba ya mauziano ya gesi kwa kutoza faini na hata kutowasambazia gesi wateja wanaochelewesha malipo.</p> <p>iv. Katika kutekeleza miradi yake, Shirika linatekeleza miradi hiyo kwa kufanya upembuzi yakinifu kwa kila mradi. Upembuzi yakinifu unasaidia Shirika katika kufahamu mambo muhimu ya kiufundi, kiuchumi na kifedha kabla ya kufanya uwekezaji. Sera ya</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>v. Shirika liharakishe kuwapatia gesi viwanda vilivyokwisha unganishwa na miundombinu hiyo kama Coca cola kwanza</p>	<p>uwekezaji ya Shirika ya mwaka 2018 inalitaka Shirika kufanya upembuzi yakinifu kabla ya kufanya uwekezaji wowote.</p> <p>Mradi wa Bomba la gesi kwenda Uganda nao unafuata utaratibu huu. Kwa sasa Serikali ya Tanzania na Uganda, zimeunda kikosi kazi ili kuandaa hadidu za rejea za kumpata mkandarasi wa kufanya kazi ya upembuzi yakinifu.</p> <p>v. Kukamilika kwa ujenzi wa miundombinu ya gesi ya Serikali (NNGI) kutoka Mtwara na Lindi hadi Dar es Salaam kumewezesha kuvipatia viwanda nishati ya gesi katika mikoa ya Mtwara, Pwani na Dar es Salaam. Kutoka kituo cha kupokelea gesi asilia Kinyerezi miundombinu ya gesi iliyojengwa</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						<p>kusambaza gesi kwa Mkoa wa Dar es Salaam imeunganisha kiwanda cha Coca Cola na kiwanda hicho kilianza kutumia gesi asilia mwezi Aprili, 2019.</p> <p>Aidha, Shirika limeunganisha kiwanda cha Saruji cha Dangote na miundombinu ya gesi mkoani Mtwara na kiwanda hicho kimeendelea kutumia gesi asilia tangu mwezi Oktoba, 2018. Vilevile, viwanda vya Goodwill Ceramic, Lodhia Steel na Knauf Gypsum vilivyopo Mkuranga - Pwani vimeunganishwa na miundombinu ya gesi asilia. Viwanda vya Goodwill na Lodhia vimekwishaanza kutumia gesi asilia tangu Machi, 2017 na Juni, 2019 mtawalia. Kiwanda cha Knauf kipo</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						<p>kwenye hatua za mwisho za ujenzi wa miundombinu yake ya kupokelea nishati ya gesi kiwandani ili kuwezesha kuanza kutumia gesi. Kwa Mkoa wa Pwani, Shirika limekamilisha ujenzi wa miundombinu ya gesi asilia ya urefu wa kilomita 6 yenye uwezo wa kuunganisha viwanda zaidi ya 20 katika ukanda huo wa viwanda.</p>
3.	Shirika La Ugavi Wa Umeme (Tanesco)	<p>1. Mradi wa Umeme Kinyerezi I</p> <p>2. Mradi wa Umeme wa Kinyereze II</p>	<p>Dola za Kimarekani Milioni 188</p> <p>Dola za Kimarekani Milioni 344</p>	<p>Fedha nyingi zinazolipwa na Tanesco kama tozo kwa ajili ya kusafirisha mitambo mikubwa kutoka bandarini hadi eneo la mradi.</p>	<p>i. Uongozi wa Shirika uandae makazi karibu na eneo la mradi kwa ajili ya watumishi wake ili kurahisisha utendaji kazi wao</p>	<p>i. TANESCO inampango wa kujenga nyumba za watumishi hususani kwa ajili ya uendeshaji wa mitambo ya kufua nchi nzima ili kurahisisha utendaji kazi. Nyumba kwa ajili ya uendeshaji wa mtambo wa Kinyerezi II zitajengwa sambamba na upanuzi wa kituo cha kufua umeme cha Kinyerezi II ambacho kitakuwa mahsusi kwa</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
				<p>Tozo hizo kwa kiasi kikubwa zimekuwa zikiongeza gharama za mradi. Aidha, fedha hizo ni kwa ajili ya tozo za Reli (RDL) Dola za Kimarekani 6,452,639.70, tozo ya kuhifadhi mizigo bandarini za jumla ya Dola za Kimarekani 4,525,868.32</p>	<p>ii. Tanesco ioneshe mafanikio ya mradi yanayotokana na kuzalisha umeme kwa kutumia gesi ikilinganishwa na uzalishaji wa umeme kwa kutumia mafuta</p> <p>iii. Shirika liongeze juhudi ili kuendelea kupunguza hasara iliyopo na hatimaye kuzalisha faida</p>	<p>ajili ya kupokea umeme kutoka Mradi wa Mwalimu Nyerere Hydro-Power Project ambao unatarajiwa kukamilika mwaka 2021.</p> <p>ii. TANESCO imepata mafanikio makubwa kutokana na kutumia gesi kuzalisha umeme ikilinganishwa na kutumia mafuta. Miongoni mwa mafanikio hayo ni pamoja na kujiendesha bila ruzuku kutoka Serikalini tangu mwaka 2016. Aidha shirika limeendelea kulipa watoa huduma wake kutokana na kupungua kwa gharama za uzalishaji na hivyo kufanya deni kutoendelea kukua kama ilivyokua awali</p> <p>iii. Shirika linaendelea na juhudi mbalimbali za kupunguza hasara. Mikakati ya shirika kupunguza</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
				<p>na tozo inayolipwa Tanroads kwa ajili ya kupitisha mizigo mizito jumla ya Dola za Kimarekani 2,598,332.01. Fedha hizo zinalipwa katika Taasisi za Serikali na miradi inayotekelezwa na Tanesco ni ya Serikali</p>	<p>iv. Ulinzi katika uzio wa eneo lote la mradi uimarishwe sambamba na kuweka CCTV</p> <p>v. Mara baada ya kuanza kuzalisha faida, Shirika linatakiwa kutoa gawio Serikalini</p>	<p>hasara ni pamoja na kuongeza mapato kwa kuunga wateja wengi wapya, kupunguza gharama za uzalishaji umeme kwa kutumia vyanzo rahisi kama maji na gesi asilia, kuunganisha maeneo mbalimbali yalio nje ya 'grid' ya Taifa na kupunguza gharama za ukusanyaji mapato. Aidha, hasara ya shirika imeendelea kupungua na malengo ya shirika ni kuanza kupata faida hivi karibuni.</p> <p>iv. TANESCO imejipanga kujenga uzio kuzunguka eneo la Kinyerezi kwa kutenga bajeti kwa ajili ya ujenzi wa ukuta wa kinyerezi kuanzia mwaka wa fedha 2020/2021, unaonza tarehe 1 Julai 2020.</p> <p>v. Shirika litaanza kulipa gawio litokanalo na faida mara tu</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>vi. Serikali iondoe tozo mbalimbali zinazolipwa na Tanesco ili kupunguza gharama</p> <p>vii. Tanesco iwe na mikakati madhubuti ya kulipa madeni yake pamoja na kukusanya madeni yake</p>	<p>litakapoanza kupata faida. Hata hivyo katika kipindi cha mwaka wa fedha 2017/18 TANESCO ilifanikiwa kutoa mchango (gawio) kwa Serikali wa Shilingi 1,436,153,000 tarehe 27.06.2019</p> <p>vi. TANESCO kupitia Wizara ya Nishati imekuwa ikiwasiliana na Wizara na Taasisi husika ili kuomba kuondolewa gharama zinazoongeza gharama za miradi na uendeshaji wa shirika kwa ujumla. Pia, TANESCO itaendelea kuiomba Serikali juu ya kuondolewa au kupunguzwa kwa gharama husika.</p> <p>vii. TANESCO imeweka mikakati madhubuti katika kulipa madeni yake kulingana na mapato yanavyoimarika. Mikakati hii</p>

Kiambatisho Na. 01**Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019**

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						inahusisha kuingia makubaliano na watoa huduma wakubwa ambapo kiasi maalum hulipwa kila wiki. Mkakati huu umewezesha deni la shirika kutoongezeka. Mkakati mwingine ni kuendelea kupunguza gharama za uzalishaji umeme kwa kutumia mitambo ya maji na gesi asilia pamoja na kuendelea kutekeleza miradi ya kuunga maeneo yaliyo nje ya gridi ya taifa ili kupunguza gharama za uzalishaji katika maeneo hayo. TANESCO pia inaendelea kushirikiana na Serikali kutafuta mkopo wa bei nafuu ambao utawezesha kulipa deni lote kwa mara moja. Aidha, TANESCO inaendelea na mikakati ya kukusanya madeni yake kutoka kwa wateja wake. Miongoni mwa

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					viii. Shirika lipunguze gharama zake pamoja na kuongeza uzalishaji	<p>mikakati ni pamoja na kufunga mita za LUKU kwa wateja wadogo wote ikiwemo taasisi za Serikali. Shirika pia huwakatia umeme wateja wasiolipa madeni yao kwa wakati.</p> <p>viii. Shirika linaendelea kupunguza gharama zake ambazo sehemu kubwa inatokana na uzalishaji wa umeme. Shirika linapunguza gharama kwa kuanza kuzalisha umeme kwa kutumia gesi asilia na hivyo kuachana na mitambo ya kukodi ambayo ilikua na gharama kubwa. Shirika pia linaendelea kutekeleza miradi ya kuunga gridi ya taifa kwenye maeneo ambayo bado hayajafikiwa na gridi. Maeneo hayo ni pamoja na miradi</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						ya kuunga gridi katika mkoa ya Katavi na Kigoma. Miradi hii itapunguza gharama kubwa za uzalishaji umeme katika maeneo haya.
4.	Shirika La Reli Tanzania (TRC)	Mradi wa ujenzi wa SGR	Dola za Kimarekani Bilioni 1.4	Uwepo wa migogoro kwa baadhi ya Wananchi waliopitiwa na Mradi	i. Shirika limalize migogoro yote iliyopo baina yake na wananchi ambapo wamepitiwa na mradi ii. Shirika lihakikishe linawabakisha watumishi wote watanzia ili kuwa na kumbukumbu ya Taasisi	i. Migogoro ya utwaaji wa ardhi kwa wananchi imepungua kwa asilimia kubwa. Aidha, migogoro yote iliyopo inahusiana na uchelewaji wa malipo ya fidia, tayari serikali imeshalipa kiasi cha shilingi bilioni 82.78 kuanzia Dar es salaam hadi Makutupora. Hata hivyo, Serikali bado inaendelea kujiridhisha ili iweze kufanya malipo yaliyobaki ya kiasi cha shilingi bilioni 27.4. ii. Shirika limekusanya Curriculum Vitae kutoka kwa wataalamu wazawa walioajiriwa na Mkandarasi na Mshauri wa ujenzi

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>pindi wageni watakapoondoka (institution memory)</p> <p>iii. Shirika lijiendeshe kibiashara na kuondokana kabisa na ruzuku ya Serikali</p>	<p>wa reli ya SGR. Tayari uchambuzi kuangalia vigezo na kupeleka ombi la kubakiza wafanyakazi hawa limeanza. Aidha, Shirika linaimani wataalam hawa watatumika kwenye uendeshaji na ukarabati (Operation and Maintenance) ya mradi wa SGR kwakuwa wameshiriki na wanaujua mradi huu vizuri.</p> <p>iii. Shirika limeandaa sera ya uwekezaji na kuanza kurudufu Mpango wa Biashara ili kuhakikisha linaandaa mipango thabiti ya kuhakikisha mara baada ya kuanza uendeshaji wa treni ya umeme shirika linajiendesha kibiashara.</p>
5.	Shirika La Mawasili	Mradi wa Mkongo wa Taifa wa	Dola za Kimarekani Milioni 263.77	Utendaji wa sasa hauridhishi	i. Shirika liongeze utendaji wake kwa kuwa utendaji wa sasa hauridhishi	i. Utendaji wa Shirika la Mawasiliano Tanzania umegawanyika katika maeneo yafuatayo:-

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
	ano Tanzania (TTCL)	Mawasiliano na Kituo cha Kukusanyia Data	Aidha, Mwaka 2017 Mkongo wa Taifa ulifanyiwa upanuzi na kugarimu Dola za Kimarehani Milioni 11 fedha za ndani.	kwakuwa Huduma zinazotolewe haziwezi kushindana na Huduma zinazotolewa na Kampuni nyingine za simu		<p>Moja: Shirika la Mawasiliano limejikita katika kutoa huduma za 'Fixed Network' kwa miaka mingi ambapo mpaka sasa Shirika halijawahi kupata mpinzani katika utoaji wa huduma hiyo na kuwa Shirika pekee linaloweza kutoa huduma hiyo kwa zaidi ya asilimia 95 katika Wizara, Taasisi na Mashirika yote ya serikali.</p> <p>Mbili: Shirika linatoa huduma katika 'Mobile Network' ambapo, Shirika litaendelea kufanya maboresho na uwekezaji mkubwa katika Teknolojia na Miundombinu kote Nchini. Shirika limeazimia kuwa Mtandao pekee unaowafikia Wananchi wote, popote walipo, hata katika maeneo ambayo hayaoneshi mvuto wa kibiashara na yale ambayo bado hayajafikiwa kabisa</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					ii. Shirika lifanye mazungumzo na Taasisi	<p>na huduma za Mawasiliano.</p> <p>Tatu: Shirika limepewa dhamana ya kusimamia na kuendesha Miundombinu ya Kimkakati mbayo ni Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano (NICTBB) na Kituo cha Taifa Kutunza Kumbukumbu cha Taifa (NIDC). Changamoto kuhusu huduma zinazotolewa na NIDC zinatokana na ukweli kwamba wateja wengi walishakuwa na mifumo yao ya kutunzia kumbukumbu.</p> <p>Hata hivyo; hatua madhubuti zimechukuliwa za kujenga uelewa kwa wateja ikiwa ni pamoja na ununuzi wa Server nyingine ili kuongeza uwezo wa kuwahudumia wateja wengi zaidi.</p> <p>ii. Shirika limefanya mazungumzo na Taasisi zote za Serikali. Aidha,</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>zote za Serikali ili kuhakikisha Taasisi hizo zinatumia huduma zinazotolewa na TTCL</p> <p>iii. TTCL iongeze kasi katika kutoa huduma ya Data kwa kuwa kumekuwa na ongezeko kubwa la matumizi ya data</p>	<p>Mifumo inayoongeza thamani kwenye utendaji wa taasisi za serikali kama TRA, LATRA, TASAC, RITA, BRELA, WIZARA ya ELIMU inaendelea kutekelezwa kupitia Kituo cha Kutunzia Kumbukumbu cha Taifa. Aidha, katika kipindi cha miezi sita iliyopita kuna wateja ambao wameongeza uhitaji wa huduma mbalimbali za TTCL. Baadhi ya Taasisi hizo ni NHC, TANESCO, TPA, TANAPA na NIC.</p> <p>iii. Shirika limejikita katika kutanua wigo wa mauzo ya data kwa wateja wakubwa ikiwemo Serikali, Ndani na Nje ya Nchi, pamoja na wateja binafsi. Mfano kwa mwaka 2019 tumefanikiwa kutoa huduma ya data kwenda Burundi</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>iv. Shirika liongeze uwekezaji wake na kuhakikisha linapanuka na kuteka soko katika Taasisi binafsi</p>	<p>Broadband Services (BBS), Rwanda Development Broad Band (RDB), MTN na MTL Malawi, Mahakama, TRA, CRDB, TAMISEMI, TANAPA, Immigration na miradi mingine inayoendelea.</p> <p>iv. Katika Mpango Mkakati wa Shirika wa miaka mitano (5), Shirika limelenga kupanua huduma zake za simu za mezani na mkononi pamoja na data ili kuwezesha upatikanaji wa huduma bora na nafuu za mawasiliano nchi nzima. Aidha, mkakati huo umelenga kutoa huduma mahususi kwa Taasisi za Umma na Binafsi. Mpaka sasa Shirika linahitaji kiasi cha Dola za Kimarekani Milioni 761 kwa</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>v. Shirika lijitangaze ili watanzania wengi wafahamu huduma zinazotolewa</p> <p>vi. Shirika liwe na mkakati wa kulinda bomba linalopitisha mkongo wa mawasiliano</p>	<p>kutekeleza miradi hiyo iliyopangwa kwa wakati.</p> <p>v. Shirika linaendelea na jitihada za kutangaza huduma zinazotolewa kupitia vyanzo mbalimbali vya habari, ikiwemo redio, TV na 'social</p> <p>vi. Shirika la Mawasiliano Tanzania linafanya kazi ya usimamizi wa uendeshaji wa Mkongo wa Taifa ikiwa ni pamoja na kuhakikisha usalama wa miundombinu ya Mkongo. Ulinzi wa Mkongo ni suala mtambuka kwa vile hushirikisha jamii, Taasisi na makampuni ambayo shughuli zake huweza kuathiri usalama wa mkongo. TCCL imekuwa ikifanyia kazi suala hilo</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						kwa kutoa elimu kwa Umma, ushirikiano na Makampuni na Taasisi na ushirikishaji wa vyombo vya usalama.
6	Mamlaka Ya Usimami zi Wa Bandari (TPA)	Miradi ya Uboreshaji wa Bandari ya Dar es Salaam (Uboreshaji wa Gati Namba 1 hadi 7)	Dola za kimarekani Milioni 421		i. Mamlaka iangalie upya namna ya kuondoa vikwazo vya magari ya mizigo (axle weight) ili kurudisha imani kwa wafanyabiashara na kuongeza tija kwa Mamlaka, ii. Mamlaka ichangamkie fursa ya biashara baada ya Bandari ya Beira kukumbwa na majanga ikiwa ni pamoja na kuongea na Serikali na kuonesha mahitaji halisi na faida itakayopatikana kwa kuhudumia mizigo ya Beira	i. Suala hili ni la kisheria chini ya Wizara ya Ujenzi, Uchukuzi na Mawasiliano hivyo TPA ikishirikiana na wadau wa Bandari inaendelea kufuatilia kwa karibu athari za utekelezaji wa sheria hiyo na kuishauri Wizara ipasavyo. ii. Mamlaka inaendelea kutekeleza mikakati mbalimbali ya kimasoko ili kunadi bandari zake na kuvutia shehena katika bandari zake ikiwemo ile iliyokuwa ikipitia Bandari ya Beira kutoka katika masoko ya Zambia, DRC na Malawi.

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>iii. Mamlaka ilitazame upya suala la storage charges ambalo limekimbiza wateja wengi hasa wa nchi jirani ambao wamekimbilia Bandari ya Mombasa ambapo hakuna changamoto zilizopo katika bandari ya Dar es Salaam,</p> <p>iv. Mamlaka ishughulikie tofauti iliyopo katika gati la Mafia na lile la Kilindoni, na</p>	<p>iii. Mamlaka imekuwa ikiwahamasisha wateja kufanya taratibu za kuondosha mizigo yao bandarini mapema kabla ya meli kufika (Pre-Arrival Declaration) ili kuharakisha uondoshwaji wa mizigo hiyo inapokuwa imefika bandarini na hivyo kuepusha mizigo kutozwa tozo ya hifadhi (Port storage charges). Pamoja na hayo, TPA husamehe tozo hiyo iwapo ucheleweshaji wa kuondoa mzigo haukusababishwa na mteja.</p> <p>iv. Bandari ya Mafia ipo katika Kata ya Kilindoni, Wilaya ya Mafia, Mkoa wa Pwani. Changamoto ya uharibifu wa mara kwa mara wa miundombinu ya gati la Bandari ya Mafia, inatokana na uwepo wa</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>v. Mamlaka iweke Mkakati wa kujenga fukwe yenye mlengo wa utalii katika fukwe za Dar es Salaam, Tanga na Mtwara.</p>	<p>upepo mkali wa Kusi na Kaskazi. Kwa sasa Serikali kupitia TEMESA imeanza ujenzi wa meli na cherezo zake ambazo zinatarajiwa kukamilika mwezi Aprili 2020. Kukamilika kwa mradi huu kutaondoa tatizo lililopo la usafiri kati ya Nyamisati na Mafia.</p> <p>v. Serikali kupitia TPA imeandaa mpango mkakati wa kujenga miundombinu ya kibandari kwa lengo la kuendeleza utalii nchini. Katika mwaka wa fedha 2019/20, Mamlaka imetenga jumla ya Shilingi 1.5 Billioni kwa ajili ya kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa kina ili kuendeleza miundombinu hiyo inayojumuisha ujenzi wa gati maalum katika Bandari ya Dar es Salaam</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						litakalohudumia meli za kimataifa zitakazobeba watalii. Aidha, TPA inarejea na kuhuisha Mpango Kabambe wa Mamlaka wa kuendeleza Bandari zote nchini unao husisha uendelezaji wa miundombinu ya kibandari ikiwemo ile ya kuendeleza shughiuli za utalii nchini.
7.	Mamlaka Ya Dawa na Vifaa Tiba Tanzania (TMDA)	<ul style="list-style-type: none"> • Mradi wa ujenzi wa tanuri • Mradi wa upanuzi wa maabara 	Shilingi Bilioni 4 kwa Tanuri Mbili Shilingi Bilioni 3.3	<ul style="list-style-type: none"> • Gharama kubwa zinazotumika kwa ajili ya uteketezaji wa bidhaa zisizofaa • Eneo dogo la Maabara ikilinganishwa na 	i. Uongozi wa Mamlaka uangalie kwa namna ya kipekee suala la kuwekeza Dodoma badala ya kufanya upanuzi wa maabara ya Dar es Salaam na	i. Kufuatia kupitishwa kwa Sheria ya Fedha Na. 8 ya mwaka 2019, majukumu ya udhibiti wa chakula na vipodozi yamehamishwa kutoka iliyokuwa Mamlaka ya Chakula na Dawa (TFDA) kwenda Shirika la Viwango Tanzania (TBS) kuanzia tarehe 1 Julai, 2019. Kutokana na mabadiliko hayo, iliyokuwa TFDA ambayo kwa kwa sasa inaitwa Mamlaka ya Dawa na Vifaa Tiba

Kiambatisho Na. 01**Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019**

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
				majukumu ya Mamlaka		(TMDA), imebaki na jukumu la kudhibiti ubora, usalama na ufanisi wa dawa, vifaa tiba na vitendanishi. Kutokana na kupungua kwa wigo wa bidhaa zinazodhibitiwa, Uongozi wa TMDA umepitia upya mahitaji ya nafasi kwenye maabara yake ya Dar es Salaam na maabara nyingine ya Mamlaka ya Kanda ya Ziwa, iliyoko eneo la Buzuruga, mkoa wa Mwanza na kuthibitisha kuwa kwa sasa nafasi iliyopo inatosheleza kutumika kwa ajili ya upimaji wa ubora, usalama na ufanisi wa bidhaa zilizobaki chini ya udhibiti wa TMDA kisheria, yaani dawa, vifaa tiba na vitendanishi. Hivyo, Mamlaka ilifikia maamuzi ya kusitisha mradi wa upanuzi wa maabara ya Dar es Salaam na kujikita kwenye mradi wa

Kiambatisho Na. 01**Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019**

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						<p>ujenzi wa ofisi Dodoma.</p> <p>Aidha, Tayari Mtaalamu Mshauri kwa mradi wa ujenzi Dodoma (Chuo Kikuu cha Ardhi) amekamilisha michoro stahiki na kuandaa BOQ ambazo zimetumika kwa ajili ya taratibu za kumpata Mkandarasi. Mategemeo ni kukamilika kwa taratibu na utekelezaji wa mradi huu kuanza mwezi Machi, 2020 kwa kipinid cha miezi 12.</p> <p>kwa vile mradi wa ujenzi wa Tanuri ulilenga zaidi katika kusaidia utekelezaji wa bidhaa za chakula na vipodozi, ambavyo kimsingi kupitia Sheria ya Fedha ya 2019 zimehamishiwa TBS kuanzia taraha 1 Julai 2019, mradi huo ulisitishwa pia kwa muda mpaka kufanyike tathmini upya ya uhitaji kwa kuzingatia ubora na usalama wa bidhaa za dawa, vifaa</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					<p>ii. Mamlaka iangalie kwa makini vifaa vinavyoingia kupitia mipakani ili isipokee vifaa na bidhaa zisizofaa</p> <p>iii. Mamlaka iwe inatoa elimu kwa umma mara kwa mara ili kuuwezesha umma kuwa na ufahamu, weledi na vile</p>	<p>tiba na vitendanishi vinavyodhibitiwa na TMDA</p> <p>ii. Mamlaka pia imeboresha udhibiti wa bidhaa kwa kufungua ofisi nane (8) za Kanda katika Mikoa ya Arusha, Mbeya, Dar es Salaam, Dodoma, Mwanza, Simiyu, Tabora na Mtwara ili kusogeza huduma karibu na wananchi na kuweka wakaguzi wa kudumu kwenye vituo vya forodha vinavyopitisha bidhaa mara kwa mara (active POEs) na hivyo kuzuia mianya ya wafanyabiashara wasio waaminifu kupitisha bidhaa duni na bandia.</p> <p>iii. Elimu kwa umma imeendelea kutolewa na Mamlaka kwa wadau wake na wananchi kwa ujumla juu ya mahitaji ya sheria na taratibu</p>

Kiambatisho Na. 01

Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
					vile kufuatilia na kutoa taarifa panapotokea ukiukwaji wa aina yoyote.	mbalimbali za kupata huduma za TMDA. Elimu hii imekuwa ikitolewa kwa njia ya mihadhara ya wazi (outreach campaigns), kushiriki kwenye maonesho mbalimbali hususan maonesho ya kibiashara ya kimataifa (Sabasaba), Maonesho ya sikukuu ya Wakulima (Nanenane), Wiki ya Viwanda pamoja na kuandaa na kurusha vipindi vya elimu kwa njia ya Radio na Televisheni ambapo vyombo vya habari ya kijamii na vya kibiashara vimejumuhishwa. Hali hii imewezesha umma kuwa na ufahamu na weledi kuhusu kazi na majukumu ya TMDA na hivyo kuongeza ushirikiano na mawasiliano na Mamlaka pale panapotokea ukiukwaji wa aina

Kiambatisho Na. 01**Orodha ya miradi iliyotembelewa na Kamati katika kipindi cha Mwezi Machi, 2019**

N A	JINA LA TAASIS I	JINA LA MRADI	THAMANI YA MRADI	KILICHO BAINIKA	MAAGIZO YA KAMATI	UTEKELEZAJI WA MAAGIZO
						yeyote wa sheria, hali iliyowezesha kupungua kwa kiasi kikubwa uwepo wa bidhaa duni na badhia katika soko la Tanzania

Kiambatisho Na. 2

Orodha ya Taasisi, Mashirika ya Umma na Makampuni ambayo Serikali ina hisa yaliyochangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali katika Mwaka wa Fedha unaoishia Tarehe 30 June, 2019

A.Fedha zilizokusanywa na Msajili wa Hazina

S/N	Name	Amount
A	DIVIDENDS	
1	African Re-Insurance Corporation (AFRICA RE)	291,532,032
2	Arusha International Conference Centre (AICC)	450,000,000
3	Aluminium Africa Company Limited (ALAF)	387,244,680
4	African Trade Insurance Agency (ATIA)	549,382,792
5	Bank Of Tanzania (BOT)	350,000,000,000
6	Cooperative Audit and Supervision Corporation (COASCO)	10,000,000
7	Kilimanjaro Airport Development Company Limited (KADCO)	563,030,905
8	Inflight Catering Services Limited (ICSL)	226,382,541
9	Industrial Promotion Services (IPS)	49,023,840
10	Kilombero Sugar Company Limited (KSCL)	1,252,275,000
11	Mbinga Coffee Curing Company Ltd	8,054,239
12	Mbozi Coffee Curing Company Ltd	18,932,555
13	Mzinga Corporation	50,000,000
14	National Ranching Company Limited (NARCO)	300,000,000
15	National Bank Of Commerce (NBC)	1,257,000,000
16	National Housing Corporation (NHC)	750,000,000
17	NMB Bank Plc (NMB)	10,487,518,800
18	Tanzania Posts Corporation (TPC)	250,000,000
19	Puma Energy (PUMA)	11,000,000,000
20	National Service Corporation Sole (SUMA JKT)	700,000,000
21	TIB Corporate Bank (TIB CBL)	250,000,000
22	Tanzania International Petroleum Reserves Company (TIPER)	2,500,000,000
23	Tanzania Postal Bank (TPB)	1,009,809,725
24	Tanganyika Plantation Company Limited (TPC)	14,502,377,600
25	Tanzania Petroleum Development Corporation (TPDC)	2,500,000,000
26	Tanzania Telecommunication Corporation (TTCL)	2,100,000,000
27	Unit Trust of Tanzania (UTT AMIS)	500,000,000
28	Dar es Salaam Stock Exchange (DSE)	196,927,400
29	TANALEC Ltd	500,055,051
	Sub Total 1	402,659,547,161
B	CONTRIBUTIONS	
1	Business Registration and Licensing Agency (BRELA)	50,676,686
2	Capital Markets and Securities Authority (CMSA)	389,806,942
3	Contractors Registration Board (CRB)	50,000,000
4	Dar es Salam Water and Sewerage Authority (DAWASA)	1,395,052,625
5	Energy and Water Utility Regulatory Authority (EWURA)	7,831,323,798
6	Ngorongoro Conservation Area Authority (NCAA)	19,588,437,167

Kiambatisho Na. 2

Orodha ya Taasisi, Mashirika ya Umma na Makampuni ambayo Serikali ina hisa yaliyochangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali katika Mwaka wa Fedha unaoishia Tarehe 30 June, 2019

A.Fedha zilizokusanywa na Msajili wa Hazina

S/N	Name	Amount
7	National Environment Management Council (NEMC)	535,769,023
8	Sugar Board Of Tanzania (SBT)	1,197,504,926
9	Social Security Regulatory Authority (SSRA)	1,245,455,306
10	State Mining Corporation (STAMICO)	1,000,000,000
11	Surface and Marine Transports Regulatory Authority (SUMATRA)	3,915,078,758
12	Tanzania National Parks (TANAPA)	38,970,997,218
13	Tanzania Trade Development Authority (TANTRADE)	746,874,116
14	Tanzania Shipping Agency Corporation (TASAC)	3,849,221,059
15	Tanzania building Agency (TBA)	543,187,079
16	Tanzania Bureau of Standards (TBS)	6,476,165,661
17	Tanzania Civil Aviation Authority (TCAA)	9,900,000,000
18	Tanzania Communication Regulatory Authority (TCRA)	15,057,228,045
19	Tanzania Electrical Mechanical Services Agency (TEMESA)	477,541,308
20	Tanzania Food and Drug Authority (TFDA)	8,125,023,940
21	Tanzania Forest Services (TFS)	19,541,104,000
22	Tanzania Insurance Regulatory Authority (TIRA)	1,958,052,484
23	Tanzania Pesticides Research Institute (TPRI)	1,073,031,188
24	Weight and Measures Agency (WMA)	4,242,303,869
	Sub Total 2	148,159,835,197
C	SURPLUS AND OTHER REMMITTANCES	
1	Agricultural Inputs Trust Fund (AGITF)	100,000,000
2	Airtel Tanzania Limited (AIRTEL)	3,000,000,000
3	Architects and Quantity Surveyors Registration Board (AQRB)	15,000,000
4	Business Registration and Licensing Agency (BRELA)	3,500,000,000
5	Tanzania Commission for Science and Technology (COSTECH)	3,000,000,000
6	Engineers Registration Board (ERB)	20,000,000
7	Fair Competition Commission (FCC)	3,500,000,000
8	Fisheries Education and Training Agency (FETA)	20,000,000
9	Government Procurement Services Agency (GPSA)	300,000,000
10	Institute of Finance Management (IFM)	2,000,000,000
11	Livestock Training Agency (LITA)	50,000,000
12	Mbeya Water Supply and Sanitation Authority (MBEYA WSSA)	90,000,000
13	Tanzania Marine Parks and Reserve Unit (MPRU)	50,000,000
14	Mwanza Water Supply and Sanitation Authority (MWANZA WSSA)	30,000,000
15	National Board of Accountants and Auditors (NBAA)	90,000,000
16	Ngorongoro Conservation Area Authority (NCAA)	1,000,000,000
17	National Identification Authority (NIDA)	2,201,682,513
18	Occupational Safety and Health Authority (OSHA)	1,500,000,000

Kiambatisho Na. 2

Orodha ya Taasisi, Mashirika ya Umma na Makampuni ambayo Serikali ina hisa yaliyochangia katika Mfuko Mkuu wa Serikali katika Mwaka wa Fedha unaoishia Tarehe 30 June, 2019

A. Fedha zilizokusanywa na Msajili wa Hazina

S/N	Name	Amount
19	Surface and Marine Transport Regulatory Authority (SUMATRA)	8,800,000,000
20	Tanzania Fisheries Research Institute (TAFIRI)	10,000,000
21	Tanzania Livestock Research Institute (TALIRI)	10,000,000
22	Tanzania National Parks (TANAPA)	1,000,000,000
23	Tanzania Electric Supply Company Ltd (TANESCO)	1,436,153,000
24	Tanzania bureau of Standard (TBS)	5,805,000,000
25	Tanzania Communication Regulatory Authority (TCRA)	54,192,024,932
26	Tanzania Diary Board (TDB)	20,000,000
27	Tanzania Film Board (TFB)	50,000,000
28	Tanzania Food and Drug Authority (TFDA)	5,786,291,292
29	Tanzania Fertilizer Regulatory Authority (TFRA)	1,200,000,000
30	Tanzania Forest Services (TFS)	3,500,000,000
31	Tanzania Institute of Accountancy (TIA)	2,500,000,000
32	Tanzania Meat Board (TMB)	20,000,000
33	Tanzania Veterinary Laboratory (TVLA)	30,000,000
34	Universal Communications Service Access fund (UCSAF)	9,000,000,000
35	Others	680,510,699
	Sub Total 3	114,506,662,436
D	TELEPHONE TRAFFIC MONITORING SYSTEMS (TTMS)	
1	Tanzania Communication Regulatory Authority (TCRA -TTMS)	16,606,561,965
E	INTEREST AND REPAYMENTS	
1	Tanzania Agricultural Development Bank (TADB)	1,293,611,395
	Grand Total A	683,226,218,155

B. Fedha zilizopelekwa moja kwa moja katika Mfuko Mkuu wa Serikali

Name of Institution (figures in TZS. billion)	Amount
Gaming Board of Tanzania (GBT)	95,000,000,000.00
Tanzania Airports Authority (TAA)	40,000,000,000.19
Tanzania Petroleum Development Corporation (TPDC)	66,000,000,000.40
TPA (wharfage) ¹	169,000,000,000.00
Grand Total B	370,000,000,000.59
GRAND TOTAL A+B	1,053,816,218,154.00

**ORODHA YA TAASISI NA MASHIRIKA YA UMMA AMBAYO KAMATI
IMEKUTANA NAYO KWA KIPINDI CHA FEBRUARI, 2019 HADI JANUARI, 2020**

Na.	JINA LA TAASISI	Sheria Iliyoanzisha
1.	Shirika la Masoko Kariakoo (KMC)	The Kariakoo Market Corporation Act,1974
2.	Shirika la Hifadhi ya Jamii (NSSF)	Sheria ya Mfuko wa Hifadhi za Jamii ya mwaka,1997 (The national Social Security Fund Act,no. 28 of 1997)
3.	Mamlaka ya Maji Safi na usafi wa Mazingira Jijini Tanga (Tanga UWASA)	Sheria ya <i>The Water Works Act</i> Sura ya 272 ikisomwa pamoja na Tangazo la Serikali Na.60 la mwaka 1998
4.	Shirika la Nyumbu	Sheria ya Mashirika ya Umma ya Mwaka 1992 (The Public Corporation Act,1992)
5.	Mfuko wa Hifadhi ya Jamii kwa Watumishi wa Umma (PSSSF)	Sheria ya Mfuko wa Hifadhi ya Jamii ya watumishi wa Umma ya mwaka,2019 (Public Service Social Security Fund Act,2019)
6.	Shirika la Nyumba la Taifa (NHC)	Sheria Na. 45 ya mwaka 1962 (National Housing Act, 1962)
7.	Shirika la Hifadhi za Taifa Tanzania (TANAPA)	Sheria ya Hifadhi za Taifa ya Mwaka 1959 (National Parks Act, Cap 282 R.E 2002)
8.	Shirika la Bima la Taifa (NIC)	Sheria ya Makampuni Sura 212 (Company's Act, CAP 212,2002 R.E)
9.	Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC)	Sheria ya Mfuko wa Hifadhi ya Jamii ya watumishi wa Umma ya

		Mwaka,2019 (Public Service Social Security Fund Act,2019)
10.	Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania (TCAA)	Sheria ya Mamlaka ya Usafiri wa Anga ya mwaka,2003 (Tanzania Civil Aviation Authority Act,2003)
11.	Wakala wa Barabara Tanzania (TANROADS)	Roads Act,2007
12.	Bodi ya Michezo ya Kubahatisha (GBT)	Sheria ya michezo ya kubahatisha ya mwaka 2003 (Gaming Act CAP 41 R.E 2008)
13.	Kampuni ya Watumishi Housing (WHC)	Sheria ya Makampuni Sura 212 (Company's Act, CAP 212,2002 R.E)
14.	Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha (AICC)	Sheria ya Mashirika ya Umma ya mwaka 1969 (The Public Corporation Act,1969)
15.	Mamlaka ya Wanyamapori Tanzania (TAWA)	Sheria ya Hifadhi ya Wanyamapori Na. 5, mwaka,2009 (Tanzania Wildlife Management Act,2009)
16.	Shirika La Madini la Taifa (STAMICO)	Sheria ya Makampuni Sura 212 (Company's' Act, CAP 212,2002 R.E)
17.	Mamlaka ya Maji Safi na Usafi wa Mazingira Mbeya (Mbeya UWASA)	Sheria ya <i>The Water Works Act</i> Sura ya 272 ikisomwa pamoja na Tangazo la Serikali Na.60 la Mwaka 1998
18.	Benki Kuu ya Tanzania (BOT)	Sheria ya Benki Kuu ya Mwaka,1965 (Bank of Tanzania Act,1965)